

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Predmet br.: S1 1 K 00 2735 11 Krl

Datum: **objavljivanja** **28.10.2011.godine**
 pismenog opravka **19.12.2011. godine**

Pred sudskim vijećem u sastavu: sudija Gluhajić Staniša, predsjednik vijeća
sudija Maksumić Šaban
sudija Jesenković Vesna

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv
Vranješ Ljubiše
i
Milić Mladena

PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Dževad Muratbegović

Branilac optuženog Vranješ Ljubiše: Balaban Nenad, advokat iz Banja Luke

Branilac optuženog Milić Mladena: Tošić Simo, advokat iz Banja Luke

SADRŽAJ

IZREKA PRESUDE

I. KRIVIČNI POSTUPAK	5
A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES.....	6
B. PROCESNE ODLUKE.....	6
(a) Odluka o isključenju javnosti za dio pretresa.....	6
(b) Određivanje mjera zaštite svjedoku.....	6
(c) Odluka da se na glavnom pretresu pročitaju i koriste kao dokaz iskazi koje su optuženi dali u istražnoj fazi postupka.....	7
C. DOKAZNI POSTUPAK.....	7
D. ZAVRŠNE RIJEČI.....	8
a. Tužilaštvo.....	8
b. Odbrana optuženog Vranješ Ljubiše.....	10
c. Odbrana optuženog Milić Mladena.....	11
II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA	12
III. NALAZI SUDA	15
A. OBILJEŽJA BIĆA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA.....	15
(a) Djelo počinioca mora biti počinjeno u suprotnosti sa međunarodnim pravom.....	16
(b) Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;.....	24
(c) Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;	26
(d) Počinitelj mora narediti ili počiniti djelo.....	28
a. Vrijeme i mjesto počinjenja.....	28
b. Okolnosti izvršenja- odjeća i naoružanje počinitelja.....	29
c. Odvođenje civila iz kuće Tešić Nenada.....	30
d. Odvođenje civila putničkim vozilom i dolazak pred zgradu opštine.....	33
e. Sprovođenje od zgrade opštine do mjesta na kojem je pucao u civile braću Grgić.....	34
f. Smrt dva i ranjavanje jednog civila kao posljedica pucanja u civile.....	38
g. Optuženi su znali da će lice kojem pomažu izvršiti ubistvo, te nema ekscesa u izvršenju djela.....	40
h. Actus reus i mens rea optuženih.....	43
B. INDIVIDUALNA ODGOVORNOST ZA POMAGANJE.....	45
C. ODMJERAVANJE KAZNE.....	46
IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA	47
V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA	48
VI. ANEKS	48

Broj: S1 1 K 002735 11 Krl

Sarajevo, 28.10.2011. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u Sudu sastavljenom od sudija Gluhajić Staniše, kao predsjednika vijeća, te sudija Maksumić Šabana i Jesenković Vesne kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Hota Ćatović Sabine u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Vranješ Ljubiše i drugih, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTRZ 0000 629 10 od 17.11.2010. godine, izmjenjene dana 14.09.2011. godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa na kojem je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisustvu optuženog Vranješ Ljubiše i njegovog branioca Balaban Nenada, advokata iz Banja Luke, optuženog Milić Mladena i njegovog branioca Tošić Sime, advokata iz Banja Luke, i tužoca Tužilaštva BiH Muratbegović Dževada, donio je i dana 28.10.2011. godine, javno objavio slijedeću:

PRESUDU

OPTUŽENI:

1. **VRANJEŠ LJUBIŠA**, zv.Kubura od oca Zdravka i majke Bose, rođene Kuzmanović, rođen 24.01.1968.godine u Baden Badenu – Republika Austrija, nastanjen u ..., JMB:..., ..., državljanin ..., pismen, po zanimanju mašinski tehničar, bez zaposlenja, oženjen, otac jednog maloljetnog djeteta, nije služio vojsku, nije osuđivan,
2. **MILIĆ MLADEN**, oca Dušana i majke Milene, rođene Milanović, rođen 25.07.1965.godine u ..., gdje je i stalno nastanjen u ..., ..., JMB:..., ..., državljanin ... i ..., pismen, po zanimanju tehnolog-tehničar, odslužio vojsku u Kruševcu, 1984/85.godine, oženjen, otac dvoje malodobne djece, ...,

KRIVI SU

Što su:

za vrijeme oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između pripadnika Vojske Republike Srpske s jedne strane i pripadnika Armije BiH i Hrvatskog Vijeća odbrane sa druge strane,

optuženi, kao pripadnici srpskih oružanih formacija, i to Vranješ Ljubiša zv. „Kubura“, kao pripadnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka i optuženi Milić Mladen, kao pripadnik VP 7551 Banja Luka (druga banjalučka laka pješadijska brigada), kršeći odredbe čl. 3. stav 1. tač. a) IV Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949.godine,

noću 06. jula 1992.godine, između 22,00 i 23,00 časova, u Kotor Varoši, optuženi Vranješ Ljubiša zv „Kubura“ obučen u plavu maskirnu uniformu i naoružan automatskom puškom i pištoljem i optuženi Milić Mladen obučen u crnu majicu i maskirne pantalone, zajedno sa još jednim pripadnikom VP 7551 Banja Luka (druga banjalučka laka pješadijska brigada) koji je bio obučen u maskirnu uniformu i naoružan automatskom puškom, došli do kuće Tešić Nenada koja se nalazi u blizini zgrade Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, znajući da se u toj kući nalaze civili – braća Grgić Zdravko, Grgić Ivo i Grgić Viktor, koji su nakon ispitivanja i zadržavanja u prostorijama Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš stavljeni u kućni pritvor u kuću Tešić Nenada, pa kada je zaštićeni svjedok S-1 otvorio ulazna vrata, optuženi Vranješ Ljubiša zv „Kubura“ je naredio civilima Grgić Zdravku, Grgić Ivi i Grgić Viktoru da pođu sa njima na ispitivanje, što su oni i učinili, nakon čega su civile Grgić Zdravka, Grgić Ivo i Grgić Viktora putničkim vozilom marke „Ford Eskort“ plave boje, kojim je upravljao optuženi Milić Mladen i u kojem je na mjestu suvozača sjedio naprijed navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka, a u gepeku se nalazio optuženi Vranješ Ljubiša zv. „Kubura“, dovezli do zgrade opštine Kotor Varoš, gdje je naređeno civilima Grgić Zdravku, Grgić Ivi i Grgić Viktoru da izađu iz vozila i nastave kretanje jedan iza drugoga u pravcu spomenika palim borcima iz II svjetskog rata, što su oni i učinili krećući se jedan iza drugoga trotoarom uz desnu ivicu kolovoza gledajući u pravcu Teslića, za koje vrijeme su optuženi Milić Mladen i naprijed navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka koji je bio naoružan sa automatskom puškom išli pored njih sa njihove lijeve bočne strane, dok je optuženi Vranješ Ljubiša zv „Kubura“, sa automatskom puškom išao iza njih, pa kada je Grgić Viktor koji je bio na čelu kolone, nakon pređenih dvadesetak metara upitao optuženog Milić Mladena: “ kuda nas vodite?”, optuženi Mladen se povukao unazad, nakon čega je naprijed navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka, u namjeri da liši života braću Grgić repetirao automatsku pušku i iz iste rafalno ispalio više metaka u pravcu civila Grgić Zdravka, Grgić Ivo i Grgić Viktora, pogodivši Grgić Viktora u predjelu šaka, oštećenog Grgić Ivo u predjelu glave, vrata grudi i lijevog ramena, a oštećenog Grgić Zdravka u predjelu glave, grudnog koša i sjedalne kosti, uslijed čega su oštećeni Grgić Zdravko i Grgić Ivo od zadobijenih povreda preminuli na licu mjesta, dok je oštećeni Grgić Viktor koji je tom prilikom zadobio tešku tjelesnu povredu u vidu prostrijelne rane obje ruke, uspio pobjeći sa lica mjesta u pravcu rijeke Vrbanje,

dakle,

kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba na području opštine Kotor Varoš pomogli drugom da ubije civile,

čime su počinili krivično djelo – Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana

173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

pa ih Sud, za navedeno krivično djelo, po osnovu odredbi članova 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine uz primjenu članova 39., 42. i 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine

O S U Đ U J E

1. Optuženog Vranješ Ljubišu NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD DESET (10) GODINA

2. Optuženog Milić Mladena NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD DESET (10) GODINA

II

Na osnovu primjene zakonskog propisa iz člana 56. KZ BiH, vrijeme koje su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen proveli u pritvoru **od 08.09.2010.godine do 07.10.2010.godine**, kao i vrijeme provedeno u pritvoru po rješenju Suda BiH o određivanju pritvora **od 28.10.2011.godine** pa nadalje, ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora.

III

Optuženi se, u skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH u cjelosti oslobađaju naknade troškova postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava suda.

IV

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP BiH, oštećeni se, sa imovinskopravnim zahtjevima, upućuju na parnicu.

O b r a z l o Ź e n j e

I. KRIVIČNI POSTUPAK

A. OPTUŽNICA I GLAVNI PRETRES

1. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je optužnicom broj T20 0 KTRZ 0000 629 10 od 12.11.2010. godine koja je potvrđena dana 17.11.2010. godine, te izmjenjena 14.09.2011. godine, optužilo Marković Gorana, Vranješ Ljubišu i Milić Mladena za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c.) u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.
2. Optuženi Goran Marković, Vranješ Ljubiša i Milić Mladen su se dana 30.12.2010. godine izjasnili da nisu krivi za krivično djelo koje im se optužnicom stavlja na teret, nakon čega je spis dostavljen pretresnom vijeću.
3. Dana, 11.03.2011. godine, Sud je donio rješenje kojim se postupak u odnosu na optuženog Gorana Markovića razdvaja zbog zdravstvenog stanja optuženog, tj. zbog ..., usljed čega isti nije bio u stanju da dalje prati tok krivičnog postupka, te se postupak u odnosu na optužene Vranješ Ljubišu i Milić Mladena nastavio voditi pod oznakom S1 1 K 002735 10 Krl.
4. Glavni pretres počeo je dana 13.04.2011. godine čitanjem optužnice i izlaganjem uvodnih riječi tužilaštva i odbrane drugooptuženog, a završen je dana 13.10.2011. godine. U toku dokaznog postupka izvedeni su dokazi tužilaštva i odbrane.

B. PROCESNE ODLUKE

(a) Odluka o isključenju javnosti za dio pretresa

5. Tokom glavnog pretresa, a u skladu sa odredbama člana 235. ZKP BiH isključena je javnost u cilju zaštite ličnih podataka svjedoka. Naime, radilo se o kratkotrajnom isključenju javnosti za vrijeme dok je predsjedavajući vijeća razmatrao prijedlog Tužilaštva o mjerama zaštite za svjedoka sa pseudonimom S1.

(b) Određivanje mjera zaštite svjedoku

6. Na prijedlog tužilaštva, a po saslušanju svjedoka lično, sud je odredio zaštitne mjere svjedoku pod pseudonim S1. Mjere se sastoje u zaštiti ličnih podataka svjedoka dodjelom pseudonima, a koji podaci će ostati povjerljivi u trajanju od deset godina nakon što odluka postane pravosnažna i zabrane objave ili emitovanja fotografskog ili video zapisa lika svjedoka putem elektronskih ili printanih medija ili na drugi način¹. Sud je našao da se radi o svjedoku pod prijetnjom obzirom da svjedok smatra, pošto je nesrpske nacionalnosti i živi na

¹ Rješenje Suda BiH broj: S1 1 K 002735 11 Krl od 17.05.2011. godine

području Kotor Varoši, da postoji razumna osnova za bojazan da bi kao posljedica njegovog svjedočenja nastupila opasnost za ličnu bezbjednost njega i bezbjednost njegovih članova porodice, te je u smislu odredbe člana 3. i čl. 12. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom (ZoZSP) odredio mjere zaštite svjedoku.

7. Na prijedlog Tužilaštva, sud je na ročištu za glavni pretres dana 14.09.2011.godine donijeo odluku da svjedok Grgić Milka svjedoči iz druge prostorije, a iz razloga što je izjavila da zbog trauma koje ima zbog smrti muža, ne želi da bude u istoj prostoriji sa optuženima. Odbrane optuženih nisu se protivile, te je Sud u smislu odredbe člana 3. ZoZSP i člana 9. istog zakona donio rješenje da se dozvoli svjedokinji da svjedoči iz posebne prostorije, putem video linka iz razloga što se radi o ugroženom svjedoku koja je ozbiljno psihički traumatizovana okolnostima pod kojima se krivično djelo desilo.

(c) Odluka da se na glavnom pretresu pročitaju i koriste kao dokaz iskazi koje su optuženi dali u istražnoj fazi postupka

8. Sud je na ročištu za glavni pretres od 14.09.2011. godine usvojio prijedlog Tužilaštva da se na osnovu odredbe člana 78.stav 2. tačka c) ZKP BiH na glavnom pretresu pročitaju iskazi optuženih Vranješ Ljubiše² i Milić Mladena³ dati u istražnom postupku, a Tužilaštvo je iste uložilo u spis. Sud je ustanovio da su izjave koje su osumnjičeni dali u istrazi u potpunosti sačinjene u skladu sa odredbama člana 78. stav 2. ZKP BiH, te su osumnjičeni poučeni da, ukoliko odluče da se izjasne o onome što im se stavlja na teret, u prisustvu branioca, takav iskaz je dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i bez njihove saglasnosti može biti pročitani i korišten na glavnom pretresu.

C. DOKAZNI POSTUPAK

9. Na prijedlog Tužilaštva saslušano je deset (10) svjedoka, i to: oštećeni Grgić Viktor, Grgić Milka, svjedok sa mjerama zaštite i pseudonimom "S1", zatim svjedoci Bašić Ejub, Brkić Želimir, Šarić Enes, Kovačević Slađana, Čizmić Emir, Kajkut Danko, Sadiković Muhamed.

10. Tužilaštvo je izvelo i u sudski spis uložilo trideset i jedan (31) materijalni dokaz, te su u skladu sa članom 78.stav 2. tačka c) ZKP BiH na glavnom pretresu pročitani iskazi optuženih Vranješ Ljubiše i Milić Mladena koje su dali u istražnom postupku. Tužilaštvo je provelo vještačenje po vještaku sudske medicine antropolog doktor Saliha Silajdžić-Brkić, i vještaku Karan Željku, specijalisti za sudsku medicinu.

² T-30- Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Vranješ Ljubiše broj KT-RZ-05/10 od 08.09.2010.godine.

³ T-31- Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Milić Mladena broj KT-RZ-05/10 od 08.09.2010.godine.

11. U svojstvu svjedoka odbrane prvooptuženog Ljubiše Vranješa saslušana su dva svjedoka, i to: Gajić Darko i Radivojević Slobodan, a u spis su uložena 2 materijalna dokaza.

12. Odbrana drugooptuženog saslušala je svjedoke Popović Zorana i Mihajlović Zorana. U spis nisu uloženi materijalni dokazi.

13. Lista materijalnih dokaza tužilaštva i odbrane, nalazi se u aneksu ove presude i čini njen sastavni dio.

14. Kako bi se omogućilo pretresnom vijeću da se upozna sa lokacijama koje se pominju u optužnici i na suđenju, vijeće i strane u postupku su dana 05.10.2011.godine izvršile obilazak lokacija na području opštine Kotor Varoš.

15. Zapisnike o saslušanju svjedoka uložene u sudski spis u smislu člana 273. stav 1. ZKP BiH, Sud je razmatrao jedino ukoliko su postojala neslaganja u odnosu na iskaz koji je svjedok dao na glavnom pretresu i to samo u onom dijelu u kojem je ukazano na razliku u iskazu, bilo od strane tužilaštva, bilo od odbrane optuženih.

16. Temeljem odredbe člana 15. ZKP BiH, Sud ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze.⁴ Sud je pažljivo cijenio sve izvedene dokaze, te će ocjenu istih, a naročito dokaza na kojima je temeljilo svoju odluku dati u dijelu presude u kojem je obrazložena činjenična i pravna analiza optužbi koje su optuženim stavljene na teret.

D. ZAVRŠNE RIJEČI

a. Tužilaštvo

17. U svom završnom izlaganju Tužilaštvo tvrdi da je predloženo dovoljno dokaza da su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen postupali suprotno odredbi člana 3. stav 1. tačke a) Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata, te da na osnovu izvedenih dokaza nesporno proizilazi da su oštećeni Grgić Zdravko, Grgić Ivo i Grgić Viktor dana 06. jula 1992.godine, u momentu odvođenja iz kuće svjedokinje S-1, uživali zaštitu u skladu sa odredbom člana 3. pomenute Konvencije. S obzirom da oštećena braća Grgić na bilo koji način nisu preduzimali aktivno učešće među stranama u sukobu, niti su pripadali bilo kojoj vojnoj formaciji ili policijskim snagama, Tužilaštvo ističe da takve osobe moraju biti zaštićene u svim okolnostima, te da se prema njima treba postupati čovječno bez ikakvog nepovoljnog rizika po iste. U pogledu materijalnog dokaza O-I-1 odbrane prvooptuženog, Tužilaštvo ističe da izvedeni dokaz odbrane nije relevantan s obzirom na datum njegovog izdavanja (28.05.1994. godine), kao i da je u suprotnosti sa izjavama kako oštećenih tako i pojedinih svjedoka, a na čije iskaze odbrana nije imala nikakvih primjedbi. Kada je u pitanju novčana

⁴ Član 15. ZKP BiH navodi da "... postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima".

pomoć koju i danas prima supruga ubijenog Zdravke Grgića, Tužilaštvo ukazuje na činjenicu da tu pomoć dobijaju i ostali pripadnici hrvatskog naroda sa područja opštine Kotor Varoš čiji su članovi porodica ubijeni, odnosno ranjeni u toku proteklog rata, a sve u cilju da bi lakše preživjeli obzirom da su porodice ostale bez svojih hranitelja. Zbog svega navedenog tužilaštvo smatra je ispunjen prvi opšti uslov krivičnog djela za koje se terete.

18. Kada je u pitanju drugi opšti uslov, a to je postojanje rata, oružanog sukoba ili okupacije, Tužilaštvo tvrdi da je postojanje oružanog sukoba na području opštine Kotor Varoš nesporno utvrđeno kako izjavama oštećenog Grgić Viktora i pojedinih svjedoka, tako i materijalnim dokazima Tužilaštva BiH uložnim u spis Suda BiH, a pod brojevima T-13, T-14 i T-15. Stoga Tužilaštvo smatra da je u dovoljnoj mjeri dokazalo postojanje oružanog sukoba na teritoriji BiH, a samim tim i na području opštine Kotor Varoš i to između vojske VRS sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane.

19. Nadalje, Tužilaštvo ističe da je dokazana i utvrđena veza između djela počinioca i oružanog sukoba, a koja proizilazi iz statusa optuženih u vrijeme izvršenja krivičnog djela za koji se terete, a koji status pripadnika oružanih snaga VRS-a je, prema mišljenju Tužilaštva, dokazan materijalnim dokazima koji se nalaze u sudskom spisu, izjavama svjedoka, a i na osnovu svjedočenja samog oštećenog Grgić Viktora. Tužilaštvo naglašava da su optuženi bili u mogućnosti da svojom pozicijom primoraju oštećenu braću Grgić da kritične noći bez opiranja slijede njihove upute, a također ukazuju i na činjenicu da optuženi i oštećeni pripadaju različitoj etničkoj skupini, što sve ukazuje na zaključak da je postojanje oružanog sukoba na području opštine Kotor Varoš, u znatnoj mjeri uticalo na sposobnost i odluku optuženih da počine zločin, kao i na sam način počinjenja zločina.

20. Tužilaštvo smatra da je dokazano samo izvršenje krivičnog djela od strane optuženih, a što u najvećoj mjeri proizilazi iz svjedočenja preživjelog Grgić Viktora koji je na dosljedan i pouzdan način opisao dešavanje u toku kobne noći. Tužilaštvo smatra da izvedeni dokazi optužbe zasigurno ukazuju na to da je kod optuženih postojala svijest o zajedničkoj saradnji sa optuženim Marković Goranom koji je preduzeo radnju ubistva i pokušaja ubistva braće Grgić, a koja je ispoljena u sporazumu o zajedničkom djelovanju. Tužilaštvo tvrdi da su optuženi Vranješ i Milić na odlučujući način doprinjeli učinjenju krivičnog djela, a što se ogleda u svim radnjama koje su poduzeli od momenta dolaska pred kuću svjedokinje S1 pa do dolaska na mjesto izvršenja krivičnog djela. Iako optuženi nisu iz vatrenog oružja pucali u pravcu oštećene braće Grgić, Tužilaštvo smatra da je samo njihovo prisustvo na pomenutim mjestima djelovalo zastrašujuće. Promatrajući sve navedeno kao jednu cijelinu Tužilaštvo ističe da je neizbježan zaključak o njihovoj zajedničkoj namjeri da civile braću Grgić liše života, te da optuženim konačni ishod nije mogao ostati nepoznat, a na što ukazuje činjenica da optuženi između sebe nisu razgovarali, odnosno da su tačno znali šta rade.

21. Na kraju, Tužilaštvo predlaže Sudu da kao otežavajuće okolnosti na strani optuženih cijeni njihovu upornost prilikom izvršenja krivičnog djela, zatim činjenicu da porodici Grgić nikada nisu izjavili saučešće ili iskazali svoje žaljenje, da je oštećeni Grgić Ivo imao svega dvadesetidvije (22) godine u vrijeme ubistva, te činjenicu da je iza oštećenog Grgić Zdravka ostala supruga sa dvoje maloljetne djece. Od olakšavajućih okolnosti Tužilaštvo navodi

činjenicu da optuženi nisu osuđivani i njihove lične i porodične prilike.

b. Odbrana optuženog Vranješ Ljubiše

22. U završnoj riječi, branilac optuženog Vranješ Ljubiše je naveo da postojanje oružanog sukoba u inkriminisano vrijeme nije sporno, ali da u radnjama optuženog Vranješ Ljubiše nema elemenata saizvršilaštva iz člana 29. KZ BiH, s obzirom, da isti ni u kom slučaju nije na odlučujući način doprinio počinjenju predmetnog krivičnog djela. Takođe, branilac prvoptuženog ističe da ne osporava smrt dvojice braće Grgića i tešku tjelesnu povredu koju je zadobio treći brat Grgić Viktor, kao što ne osporava ni da je predmetno djelo iz grupe dijela „ratnog zločina“. Međutim, odbrana smatra da su oštećena lica u ovome postupku bila vojno organizovana i da se nije radilo o civilnim licima. U tom smislu ukazano je na činjenicu da je svjedok Milka Grgić napustila to područje 27.05.1992 godine, tj. mjesec dana prije kritičnog događaja, te da u svom iskazu nije rekla da oni nemaju oružje, nego da nije primjetila da su u tom periodu braća Grgić imali naoružanje. U osvrtu na te okolnosti branilac je naveo da supruga oštećenog prima invalidsku penziju iz čega, po mišljenju odbrane, nedvojbeno proizilazi da joj je muž poginuo kao pripadnik vojne formacije u civilnoj odjeći, ali ne kao civil.

23. Nadalje, odbrana prigovara i pogrešnoj pravnoj kvalifikaciji djela iz razloga što se moraju razlikovati kategorije civila od ratnih zarobljenika, a članom 4 a) Ženevske Konvencije od 12.08.1949. godine decidno je određeno ko spada u kategoriju ratnih zarobljenika. Upravo iz materijalnih dokaza odbrane (Spisak nestalih pripadnika HVO-a sačinjen od strane Ministarstva odbrane Herceg Bosne, Uprave za skrb od 28.05.1994. godine) proizilazi da se braća Grgić spominju kao poginuli pripadnici HVO-a. Prema navodima odbrane, dodatni dokaz koji potvrđuje da je Grgić Viktor bio vojno aktivan potvrđuje i iskaz svjedoka odbrane Radivojević Slobodana koji je na ročištu 01.09.2011. godine svjedočio da je grad bio podjeljen, a da je Grgić Viktor učestvovao u barikadama. Naime, branilac tvrdi da je i sam Viktor Grgić posvjedočio da su organizovali seoske straže i da je u svom posjedu imao automatsku pušku i pištolj koje je kasnije predao SJB prilikom njegovog privođenja. Takođe ističe da je svjedok Brkić Želimir u svom iskazu naveo da je brat Buco Grgić izazivao neredu i pucao iz puške.

24. Branilac je naveo da se u smislu odredbe člana 29. KZ BiH, ne može reći da su radnje koje je preduzeo optuženi Vranješ Ljubiša, radnje koje su odlučujuće djelovale na izvršenje zločina, jer optuženi nije mogao odlučujuće djelovati na ekscesno ponašanje Marković Gorana. Pored toga, odbrana je osporavala postojanje “zajedničke svijesti kod optuženih”, kao i postojanje prethodnog dogovora u cilju počinjenja predmetnog krivičnog djela.

25. Odbrana smatra da nema ni jednog dokaza koji to potvrđuje, te da također izostaju dokazi koji potvrđuju činjenični supstrat optužnice “znajući da se u kući nalaze civili”. Branilac je dao analizu iskaza saslušanih svjedoka, a posebno se osvrnuo na iskaze svjedoka za

koje je tužilaštvo u završnoj riječi istaklo da im sud ne treba pokloniti vjeru. Navodi da oštećeni Grgić Viktor nije poznavao prvooptuženog Vranješa, te da braći Grgić nije rečeno da ih vode u zatvor već na ispitivanje. Odbrana ističe da je 05.07.1991.godine, jedan dan prije kritičnog događaja, u Kotor Varoši došlo do ubistva pukovnika Stevilovića. Kod zgrade opštine u Kotor Varoši iza opštine se ide u zatvor, a braća Grgići od mjesta zaustavljanja vozila pred opštinom pa do mjesta ubistva nisu prešli dvadeset metara kako to stoji u optužnici već svega par metara, te se za vrijeme vožnje prvooptuženi nalazio u gepeku vozila i nije znao kuda idu.

26. Na kraju, odbrana ističe da optuženi Vranješ Ljubiša nije ništa samoinicijativno uradio i da se analiza dokaza koju je dao Tužilac ne može uzimati dio po dio iz iskaza, već svaki iskaz treba cijeniti logički, a zatim izvoditi zaključak da li je i koja je činjenica dokazana. Na osnovu svega navedenog branilac predlaže da Sud na osnovu člana 284. tačka c) KZ BiH oslobodi optuženog od optužbe.

27. Optuženi Vranješ Ljubiša u cjelosti je prihvatio završnu riječ svog branioca i nije imao ništa dodati.

c. Odbrana optuženog Milić Mladena

28. U završnoj riječi odbrane optuženog Milić Mladena, branilac se osvrnuo na činjenični supstrat optužnice i istakao da su se u optužnici, obzirom na saizvršilaštvo kao oblik izvršenja djela, morale navesti sve radnje koje je preduzeo njegov branjenik, a da bi saučesništvo egzistiralo mora postojati prethodni dogovor u pogledu izvršenja djela. Naime, odbrana smatra da je tužilac u optužnici trebao precizno navesti šta ko treba da radi i koje sve radnje je preduzeo njegov branjenik da bi bio saizvršilac djela. Branilac ističe da takve radnje ne postoje u činjeničnom supstratu optužnice. Takođe, odbrana navodi da optužnica sadrži i elemente za koje Tužilac čak nije ni proveo dokaze. Branilac tvrdi da je Tužilac htio da pokaže zajedničko djelovanje svih saizvršilaca, međutim da ničim nije potkrijepio prethodni dogovor između optuženih, a u tom smislu optužnica nije egzaktna jer prethodni dogovori i ko je izdavao naredbe su morale biti opisane u dispozitivu iste. Odbrana smatra da je u konkretnom slučaju došlo do ekscenog ponašanja Markovića i ističe da njegov branjenik ne može odgovarati za radnje koje je Marković samostalno preduzeo.

29. Odbrana je analizirala iskaz svjedoka S-1 koji je rekao da nije vidio drugooptuženog pred vratima kuće, stim što je nesporno iz iskaza Grgić Viktora da je poznavao Milić Mladena prije rata, da nije bilo problema između njih za vrijeme njegovog kućnog pritvora, te da u momentu repetiranja puške oštećeni Viktor više ne vidi optuženog Milić Mladena. Ono na šta odbrana posebno ukazuje jeste iskaz oštećenog Grgić Viktora u kojem ističe da ga je Milić Mladen mogao lišiti života da je imao tu namjeru, a da do te radnje nije došlo. Na navedeno ukazuje i to da optuženi Milić Mladen nije imao oružje, već je samo trebao da osigura prevoz.

30. U pogledu upornosti kao otežavajuće okolnosti koju ističe Tužilac odbrana navodi da ne zna u čemu se ogleda upornost kod Milić Mladena, jer ne samo da nije počinio djelo ubistva braće Grgić, već nije bio u vidokrugu preživjelog Viktora. Optuženi Milić Mladen je bio dežurni vozač kritične večeri, nije nosio uniformu, nije imao oružje, što jasno ukazuje da nije imao namjeru da liši života braću Grgiće. Samo mjesto izvršenja događaja je u centru grada, pa nije logično da neko ko poznaje oštećenog bude saizvršilac ubistva na takvom mjestu. Svjedok, oštećeni Grgić Viktor je tražio da mu Milić Mladen bude svjedok, što je na određeni način potvrdio i svjedok optužbe Sadiković Muhamed koji je naveo da je Viktor neka lica iz Banja Luke pitao da svjedoče ali su oni odbili. Branilac drugooptuženog je naveo da ne osporava postojanje oružanog sukoba u inkriminisano vrijeme na području BiH i Kotor Varoši, te da ne osporava ni prvi dio optužnice. Na kraju, s obzirom da se radnja ubistva može pripisati samo ekscesnom ponašanju Markovića, te da iz koncepta optužnice proizilazi da je to djelo počinio Marković, odbrana predlaže da se optuženi Milić Mladen oslobodi od optužbe.

31. Optuženi Milić Mladen pridružio se navodima svog branioca, te dodao da je on zadnja osoba koja bi nešto uradila Grgić Viktoru. Optuženi također tvrdi da ga je oštećeni zvao par puta da mu bude svjedok, što je ovaj odbio jer ništa nije vidio i može svjedočiti dok je bio tu, a ne i poslije.

II. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

32. U pogledu pitanja materijalnog zakona koji treba primijeniti, obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela, Sud je prihvatio pravnu kvalifikaciju krivičnog djela optužbe, te optuženog osudio za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stavak 1. tačke c).

33. S obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela i odredbe materijalnog zakona koji je bio na snazi u to vrijeme, Sud smatra relevantnim dva zakonska načela: načelo zakonitosti i načelo vremenskog važenja krivičnog zakona.

34. Član 3. KZ BiH reguliše načelo zakonitosti, to jest, da se krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju samo zakonom, te da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna. Uz to, član 4. Krivičnog zakona BiH (vremensko važenje krivičnog zakona) reguliše da se na počinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenice se zakon koji je blaži za počinioca.

35. Član 7. stav 1. Evropske konvencije takođe propisuje načelo zakonitosti. U skladu sa članom 2.2. Ustava BiH, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava ima prioritet nad svim zakonima BiH. Nadalje, ova odredba Evropske konvencije propisuje opšte načelo kojim se

zabranjuje izricanje kazne teže od one koja je bila propisana u vrijeme počinjenja krivičnog djela, ali ne propisuje primjenu najblažeg zakona.

36. Član 4 a. KZ BiH propisuje da član 3. i član 4. KZ BiH ne sprječavaju suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja "smatralo krivičnim djelom u skladu sa opštim principima međunarodnog prava."

37. Član 7. stav 2. Evropske konvencije propisuje isti izuzetak propisujući da stav 1. istog člana "...neće uticati na suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja smatralo krivičnim djelom u skladu sa opštim pravnim načelima koja priznaju civilizovani narodi." (Vidi takođe član 15. stav 1. i 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima sadrži slične odredbe. Država Bosna i Hercegovina je, kao nasljednik Jugoslavije, ratifikovala ovaj Pakt.)

38. Ovim se daje mogućnost da se u opisanim okolnostima odstupa od načela iz člana 3. i 4. KZ BiH (i člana 7. stav 1. Evropske konvencije) i od primjene krivičnog zakona koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela.

39. Sud ističe da krivično djelo za koje je optuženi proglašen krivim predstavlja krivično djelo prema međunarodnom običajnom pravu i stoga potpada pod „opšte principe međunarodnog prava” propisane članom 4 a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ BiH, i „opšta pravna načela koja priznaju civilizovani narodi” propisana stavom 2. člana 7. Evropske konvencije, te stoga KZ BiH može biti primijenjen u ovom slučaju na osnovu ovih odredaba.

40. Nadalje, činjenica da se krivičnopravne radnje nabrojane u članu 173. KZ BiH mogu pronaći i u zakonu koji je bio na snazi u relevantnom vremenskom periodu – u vrijeme izvršenja djela, i to u članu 142. KZ SFRJ, znači da su ta krivična djela bila kažnjiva i po tada važećem krivičnom zakonu, što takođe doprinosi zaključku Suda u vezi sa načelom zakonitosti.

41. Konačno, primjena KZ BiH je dodatno opravdana činjenicom da je zaprijećena kazna u svakom slučaju blaža nego smrtna kazna koja je bila na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela čime se zadovoljava načelo vezano za vremensko važenje krivičnog zakona, tj. primjena zakona blažeg za učinitelja.

42. Navedeno je u skladu sa stavom koji je zauzeo Odjel I Apelacionog odjeljenja Suda BiH u svojoj presudi protiv Abduladhima Maktoufa broj KPŽ 32/05 od 4.4.2006. godine i presudi protiv Dragoja Paunovića broj KPŽ 05/16 od 27.10.2006. godine. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je razmatrao ovo pitanje u žalbi A. Maktoufa (AP 1785/06) i u svojoj odluci od 30.3.2007. godine navodi: „68. *U praksi, ni u jedncj državi bivše Jugoslavije u zakonodavstvu nije postojala mogućnost izricanja doživotnog zatvora niti dugotrajnih zatvorskih kazni, a što je Međunarodni krivični sud za zločine na području bivše Jugoslavije često činio (predmet Krstić, Galić, itd.). Istovremeno, koncept KZ SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je*

da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cijela koja se želio postići kaznenom politikom u vrijeme 11 važenja tog zakona.“ „69. U vezi s tim, Ustavni sud smatra da nije moguće jednostavno „odstraniti“ sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela.“

43. Takođe, u vrijeme kada su počinjena krivična djela, Bosna i Hercegovina je kao nasljednica države SFRJ bila strana potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom, odnosno krivičnom pravu.⁵

44. Isto tako, običajni status krivične odgovornosti za ratni zločin protiv civila i pojedinačne odgovornosti za ratne zločine počinjene 1992. godine potvrđen je i od strane Generalnog sekretara UN-a⁶, Komisije za međunarodno pravo⁷, kao i jurisprudencijom MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR)⁸. Ove institucije su utvrdile da krivična odgovornost za ratni zločin protiv civilnog stanovništva predstavlja imperativni standard međunarodnog prava odnosno *ius cogens*⁹. Zbog toga se čini nespornim da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva 1992. godine predstavljali dio međunarodnog običajnog prava. Ovaj zaključak potvrdila je i Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu¹⁰ sačinjena od strane Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Prema toj Studiji „teške povrede međunarodnog humanitarnog prava predstavljaju ratne zločine“ (pravilo 156), „pojedinci su krivično odgovorni za ratne zločine koje počine“ (pravilo 151) i „Države moraju istraživati ratne zločine navodno počinjene od strane svojih državljana ili oružanih snaga, odnosno na vlastitoj teritoriji, te ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene. Takođe moraju istraživati i druge ratne zločine iz svoje nadležnosti, i ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene“ (pravilo 158).

45. Prema principu univerzalne nadležnosti, običajno međunarodno humanitarno pravo obavezuje svaku državu u svijetu, bez obzira da li je ratifikovala odgovarajuće međunarodne pravne instrumente. Tako je svaka država obavezna da krivično goni ili izruči (*aut dedere aut judicare*) sve osobe za koje se sumnja da su izvršile povredu običajnog međunarodnog humanitarnog prava.

⁵ Ovo posebno uključuje: Konvenciju o genocidu (1948.g.); Ženevske konvencije (1949.) i njihove dodatne protokole (1977.g.); Konvenciju o ropstvu izmijenjenu 1956.g.; Konvenciju o rasnoj diskriminaciji (1966.g.); Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.g.); Konvenciju o neprimjenjivosti zastare ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti (1968.g.); Konvenciju o aparthejdu (1973.g.); Konvenciju o eliminaciji svih vrsta diskriminacije protiv žena (1979.g.), UN Konvenciju o torturi (1984.g.)

⁶ Izvještaj Generalnog sekretara UN u skladu sa stavom 2. Rezolucije 808 Vijeća sigurnosti od 03.05.1993.godine, dijelovi 34-35 i 47-48.

⁷ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta Zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996.g.)

⁸ MKSJ, Žalbeno vijeće, predmet Tadić, Odluka o prijedlogu odbrane za interlokutornu žalbu u pogledu nadležnosti, 02.10.1995.g., stav 151.; MKSJ, Pretresno vijeće, presuda u predmetu Tadić od 07.05.1997.g.; stavovi 618-623;

⁹ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta odredbi o odgovornosti države za radnje nezakonite prema međunarodnom pravu (2001.g.), član 26

¹⁰ Jean-Marie Henchaerts i Luise Doswald-Beck; Običajno međunarodno humanitarno pravo; MKCK, Cambridge University Press, 2005., str. 568 i dalje.

46. Principi međunarodnog prava priznatog Rezolucijom 95 (I) Generalne skupštine UN (1946.g.) kao i od strane Komisije za međunarodno pravo (1950.g.) odnose se na „Nirnberšku povelju i presude Suda“, te stoga i na ratne zločine opštenito. „Principi međunarodnog prava priznati Poveljom Nirnberškog suda i presudama Suda“, usvojeni od strane Komisije za međunarodno pravo 1950. godine i dostavljeni Generalnoj Skupštini propisuju u principu br. I: „Svako ko počini neko djelo koje po međunarodnom pravu predstavlja zločin smatraće se odgovornim, te stoga podliježe kažnjavanju“. Princip II takođe propisuje: „Činjenica da se domaćim zakonom ne izriče kazna za djelo koje prema međunarodnom pravu predstavlja zločin ne oslobađa odgovornosti osobu koja je djelo počinila prema međunarodnom pravu.“

47. Zbog toga, krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva treba u svakom slučaju svrstati u „opšte principe međunarodnog prava“ iz člana 3. i 4. (a) KZ BiH. Zato je, bez obzira na to da li se posmatra sa aspekta međunarodnog običajnog prava, međunarodnog ugovornog prava ili „principa međunarodnog prava“, nesporno da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva predstavljali krivična djela u kritičnom periodu, odnosno da je načelo zakonitosti bilo zadovoljeno i u smislu nullum crimen sine lege i nulla poena sine lege.

48. Iz svega naprijed navedenog, Sud zaključuje da je u konkretnom slučaju potrebno i opravdano primjeniti Krivični zakon BiH.

49. Visina izrečene kazne je u okviru posebnog minimuma kazne propisanog Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, pa bi se s tog aspekta moglo logilirati da je presuditelj mogao biti skloniji primjeni KZ SFRJ, cijeneći, dakako samo visinu izrečene kazne u ovom konkretnom krivičnopravnom predmetu, kao jedinu okolnost koja bi odredila za koji će se zakon presuditelj opredijeliti. Međutim, treba imati u vidu da je presuditelj u skladu sa odredbom člana 165. stav 2. ZKP BiH prilikom glasanja na sjednici na kojoj je odlučivao o vijećanju i glasanju, prvo glasao je li optuženi učinio krivično djelo (i koje) i je li krivično odgovoran, što znači da je tada odlučio i o primjeni krivičnog zakona, a tek je potom, kad je već donio odluku o prethodno navednom pitanju, glasao o kazni. No, i da je odlučivanje o kazni istovremeno sadržavalo i donošenje odluke o izboru primjene jednog od dva krivična zakona, iz već ranije navednih razloga-ovo vijeće smatra da bi i u tom slučaju trebalo primijeniti KZ BiH.

III. NALAZI SUDA

50. Sud je prilikom ocjene dokaza cijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izveo zaključak da li je neka činjenica dokazana. Dokazi koje sud nije u obrazloženju presude posebno naveo nisu po mišljenju suda bili pravno relevantni za utvrđivanje činjeničnog stanja, zbog čega ih sud nije posebno ni obrazlagao niti cijenio.

A. OBILJEŽJA BIĆA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA

51. U skladu sa optužnicom Tužilaštva, optuženi se terete za počinjenje krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) KZ BiH, koji u relevantnom dijelu glasi:

“Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

52. Iz zakonske definicije krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva proizilaze sljedeći opšti elementi:

- Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava;
- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- Počinitelj mora narediti ili počiniti djelo;

(a) Djelo počinioca mora biti počinjeno u suprotnosti sa međunarodnim pravom

53. Optužnica tereti optužene Vranješ Ljubišu i Milić Mladena za Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, te da su u inkriminisanom periodu postupali suprotno **članu 3. stav 1. tačka a) Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata od 12.08.1949. godine (Ženevska konvencija)** koji u relevantnom dijelu glasi:

“U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriju jedne od visokih strana ugovornica, svaka će strana u sukobu biti dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima,

podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;

54. Da bi se utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje bilo usmjereno, odnosno da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene članom 3. stav 1. Ženevske konvencije, odnosno protiv osobe koja ne uzima učešća u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe onesposobljena za borbu.

55. Na osnovu provedenih dokaza u toku glavnog pretresa Sud je nesporno utvrdio da su braća Grgić lica koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, čime spadaju u kategoriju lica zaštićenih ovom odredbom Ženevske konvencije. Pored toga sud je utvrdio da su u vrijeme izvršenja dijela ova zaštićena lica imala status civila, čime je ostvareno bitno obilježje bića krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. KZ BiH.

56. Naime, svjedok oštećeni Viktor Grgić je u svom iskazu naveo da je dana 11.06.1992.godine, kada su u Kotor Varoš ušle srpske oružane jedinice, zajedno sa braćom Ivom i Zdravkom uhapšen u porodičnoj kući, te da su kao civili odvedeni iz kuće na ispitivanje u prostorije Stanice milicije Kotor Varoš. Isti svjedok je istakao da prije hapšenja ni on kao ni njegova braća nisu bili vojno angažovani. Nadalje, navodi da je od ranije imao pištolj za koji je posjedovao dozvolu, a da je pušku zbog napete situacije, od srpskih rezervista kupio u maju mjesecu 1992.godine, te istu više puta prijavljivao nadležnim policijskim organima, koji mu pušku nisu htjeli da oduzmu, a da je licima koja su uhapsili njega i njegovu braću predao i pištolj i pušku. Takođe, svjedok Grgić Viktor je istakao da su ljudi zbog napete situacije prije ulaska srpskih jedinica u Kotor Varoš držali seoske straže, a da je on iz istih razloga čuvao svoju porodičnu kuću koja je bila u Titovoj ulici u centru grada, gdje mu se nalazio i ugostiteljski objekt. Napominje da su mu bratu u vrijeme ove napetosti zapalili putničko vozilo, koje se nalazilo u dvorištu njihove porodične kuće, na način što je u isto vozilo ubačen Molotovljev koktel, a vatra se proširila dijelom i na sušaru, zbog čega su intervenisali vatrogasci iz Kotor Varoši.

57. Da su braća Grgić u vrijeme hapšenja i odvođenja u prostorije Stanice milicije u Kotor Varoši bili civili, u civilnoj odjeći i bez oružja, u svojim iskazima naveli su i drugi saslušani svjedoci kako optužbe tako i odbrane. Svjedok S-1 koji je oštećenog Grgić Viktora vidio kad su sprovedeni u Stanicu milicije, te u čijoj su kući braća Grgić boravili u kućnom pritvoru oko tri sedmice prije kritičnog događaja, istakao je da sva tri brata Grgić u vrijeme hapšenja

nisu bili vojno angažovani i da su bili obučeni u civilnu garderobu. Takođe i svjedok Sadiković Muhamed, koji je do oružanog sukoba bio zamjenik komandira Stanice milicije Kotor Varoš, izjavio je da oštećeni braća Grgić prije hapšenja nisu bili pripadnici oružanih formacija. Svjedok Bašić Ejub je naveo da su braća Grgići bili civili, a oštećenog Grgić Viktora vidio je ranjenog dan nakon kritičnog događaja u civilnoj odjeći.

58. Svjedok Brkić Želimir je istakao da su braća Ivo i Zdravko Grgić bili obučeni u civilnu odjeću. Svjedokinja Grgić Milka, koja je supruga oštećenog Grgić Zdravka, izjavila je da njen suprug Zdravko zajedno sa bratom Viktorom bio ugostitelj u Kotor Varoši, da je bio vojni rezervista JNA, te da je sredio da ne ide u rezervu i da je bio civil. Takođe i svjedok odbrane Popović Zoran je izjavio da je viđao oštećene braću Grgiće u kući Tešić Nenada, gdje su boravili oko mjesec dana, te da su bili u civilnoj odjeći. Da su oštećeni bili civili u vrijeme kritičnog događaja u svom iskazu je naveo i svjedok odbrane Mihajlović Zoran.

59. Iz Zapisnika o ekshumaciji¹¹ u kojem se na stranama 7. i 8. nalazi opis garderobe pronađene prilikom pregleda posmrtnih ostataka oštećenih Grgić Zdravka i Grgić Ive, proizilazi da su na mrtvom tijelu oštećenih pronađena civilna odjeća, a to takođe proizilazi i uvidom u Foto-dokumentaciju pregleda i identifikacije tijela, koja je sačinjena od MUP-a Zenica dana 12.09.2002.godine.

60. To što je oštećeni Grgić Viktor izjavio da je u vrijeme hapšenja od strane pripadnika srpskih oružanih jedinica imao kod sebe prijavljen pištolj i pušku koju je kupio od srpskih rezervista, po mišljenju ovog vijeća ne znači da je bio pripadnik oružanih snaga strane u sukobu. Naime, svaki građanin koji je ispunjavao uslove za nabavljanje pištolja mogao je isto da posjeduje, a okolnosti pod kojim je oštećeni Viktor pored pištolja kupio i pušku, kao i činjenica da je istu prijavljivao lokalnoj vlasti, a potom oružje predao licima koja su došla u njegovu kuću da ga uhapsu, ukazuje da je kupovina puške bila u funkciji zaštite porodične imovine.

61. Naime, svjedok Grgić Milka je u svom iskazu navela da je prije oružanog sukoba 1992. godine nepoznato lice bacilo bombu na terasu njihovog lokala koji se nalazio u dvorištu porodične kuće, a takođe su svjedok Grgić Viktor, kao i svjedokinja Grgić Milka saglasno izjavili da je u aprilu mjesecu 1992.godine zapaljen i putnički automobil oštećenog Grgić Zdravka, kao i dio šupe, sve u dvorištu njihove porodične kuće. Sud je prihvatio iskaze ovih svjedoka kao vjerodostojne pošto se isti međusobno slažu a dati su veoma uvjerljivo, pa imajući u vidu da se njihove porodične kuće nalazile u istom dvorištu, gdje je bio i ugostiteljski objekt, te da su bile u glavnoj ulici u Kotor Varoši, koja se tada zvala Titova ulica, sud nije prihvatio tezu odbrane da je oštećeni Viktor bio vojno angažovan na čuvanju seoske straže.

¹¹ T-7-Zapisnik o ekshumaciji, Kantonalni sud u Zenici, broj Kri-60/02 od 20.07.2002. godine

62. U toku postupka na osnovu provedenih dokaza sud nije utvrdio da su oštećeni Viktor Grgić i njegova braća, bili pripadnici oružanih snaga jedne strane u sukobu, odnosno da su pripadali stanovništvu teritorije koje se uslijed približavanja neprijatelja dobrovoljno diže na oružje kako bi pružilo otpor neprijateljskoj najezdi, otvoreno nosi oružje i poštuje ratne zakone i običaje.

63. Sud je na osnovu gore navednih dokaza, a naročito na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Grgić Viktora, svjedoka S-1, utvrdio da je oštećeni Viktor zajedno sa braćom uhapšen u njihovoj porodičnoj kući, u civilnoj odjeći, da prilikom hapšenja nisu pružali nikakav otpor, kao što nikakav oružani otpor nije pružen ni srpskim oružanim formacijama u Kotor Varoši, dana 11.06.1992.godine, kada su srpske snage ušle u ovaj grad i kada je došlo do hapšenja Grgić Viktora i njegove braće Zdravka i Ive, a što proizilazi iz saglasnih iskaza svjedoka Grgić Viktora, Sadiković Muhameda, S-1, Brkić Želimira i Bašić Ejuba, koji svjedoci su svjedočili na okolnost ulaska srpskih snaga u Kotor Varoš i čije iskaze je sud u tom dijelu u cjelosti prihvatio kao vjerodostojne. Takođe, u toku postupka nema dokaza koji upućuju da su braća Zdravko i Ivo Grgić u vrijeme hapšenja u porodičnoj kući koristili vatreno oružje.

64. Uostalom, činjenica da su braća Grgić nakon par dana iz prostorija Stanice milicije pušteni u kućni pritvor, koji je bio u porodičnoj kući njihove rodbine, ukazuje da oni nisu imali tretman ratnih zarobljenika od strane srpskih oružanih snaga u Kotor Varoši.

65. Odbrana prvooptuženog je u prilog tvdnji da su oštećena braća Zdravko i Ivo Grgić bili pripadnici oružanih snaga strane u sukobu, u spis Suda kao dokaz uvela Spisak poginulih pripadnika HVO-a¹². Uvidom u navedeni dokaz se vidi da se među poginulim borcima HVO-a, na strani 5. nalaze imena oštećenih Grgić Zdravka i Grgić Ive, od oca Mijata, koji su stradali dana 06.07.1992.godine. Sud je prihvatio ovaj dokument kao autentičan budući da je isti pribavljen iz arhiva MKSJ, te ovjeren pečatom ove ustanove. Međutim, iz ovog dokumenta se ne vidi kojoj jedinici HVO-a su oštećeni Grgić Zdravko i Ivo u vrijeme stradanja pripadali i kada su postali pripadnici oružanih snaga HVO-a.

66. Sud je posebno imao u vidu izjavu svjedoka Sadiković Muhameda, koji je naveo da su do oružanog sukoba koji je u Kotor Varoši počeo 11.06.1992.godine vojno sposobni muškarci sve tri nacionalnosti zajedno bili u Teritorijalnoj odbrani Kotor Varoši, da HVO na području Kotor Varoši u to vrijeme nije imala svoje jedinice, te da je Prva bojna kotorvaroška formirana u Zagrebu od iseljenih lica hrvatske i muslimanske narodnosti tek krajem juna ili početkom jula mjeseca 1992.godine, a što znači u vrijeme kada su oštećeni Grgić Zdravko i Grgić Ivo već bili uhapšeni i smješteni u kućni pritvor u kući Tešić Nenada. Isti svjedok je u svom iskazu naveo da oštećena braća Grgić nisu bili pripadnici oružanih formacija, da je Izvršni odbor SO Kotor Varoš u proširenom sastavu kojem je i on po funkciji pripadao, donio

¹² O-I-1- Spisak nestalih pripadnika HVO-a sačinjen od strane Ministarstva odbrane Herceg Bosne, Uprave za skrb od 28.05.1994. godine

odluku da se na području opštine Kotor Varoš čuvaju straže, sastavljene od pripadnika rezervnog sastava policije i građana koji su kao lovci imali oružje.

67. Nakon što je istom svjedoku predložen Spisak poginulih boraca HVO sačinjen od Ministarstva odbrane HR Herceg-Bosna, svjedok je naveo da je taj spisak napravljen retroaktivno, na isti način na koji su i Bošnjaci naknadno pravili spisak pripadnika TO Kotor Varoš. Naime, svjedok Sadiković ističe da su Hrvati i Bošnjaci u Kotor Varoši pet mjeseci bili u okruženju srpskih snaga i tek nakon izlaska na slobodnu teritoriju formirana su Ratna predsjedništva za teritoriju Kotor Varoš čije je sjedište bilo u Travniku. Tek 1994. godine uputili su zahtjev Štabu Vrhovne Komande da im prizna staž borca, a u Travniku je formirana opština Kotor Varoš koja je ušla u sastav Herceg-Bosne. Da bi pomogli porodicama svojih poginulih ljudi, kako su to i Bošnjaci radili, Ministarstvo odbrane HR Herceg-Bosna je napravilo Spisak nestalih i poginulih boraca, koji je sačinjen retroaktivno u toku 1993. ili 1994.godine. Sud je prihvatio iskaz ovog svjedoka kao uvjerljiv i vjerodostojan, s obzirom da je isti svjedok kao aktivni učesnik u svim događajima u opštini Kotor Varoš u navedenom periodu dobro poznao situaciju, a njegov iskaz je u saglasnosti sa iskazima svjedoka Grgić Viktora, S-1, Bašić Ejuba i Brkić Želimira iz čijih saglasnih iskaza nesporno proizilazi da su braća Grgić u kritičnom periodu bili civili. Uvidom u Spisak poginulih boraca HVO koji je odbrana prvooptuženog uvela u spis se vidi da je sačinjen tek 28.05. 1994.godine, što znači gotovo dvije godine nakon ubistva braće Grgić.

68. Imajući u vidu činjenice da braća Grgić nisu napuštali Kotor Varoš, da su u Kotor Varoši boravili sve do momenta kada su u civilnoj odjeći uhapšeni u svojoj poročnoj kući, da tom prilikom nisu pružali oružani otpor, te da su nakon hapšenja sprovedeni u prostorije Stanice milicije u Kotor Varoši, a potom smješteni u kućni pritvor, sud u cjelosti prihvata iskaz svjedoka Sadikovića, da je citirani Spisak poginulih boraca sačinjen retroaktivno u cilju pomaganja porodicama poginulih pripadnika hrvatske nacionalnosti. Svjedokinja Grgić Milka koja je supruga oštećenog Grgić Zdravka, u svojoj izjavi je navela da je četiri godine nakon spornog događaja, dobila pomoć zbog ubistva muža u iznosu od 300 KM mjesečno.

69. Svjedok Kajkut Danko je u svom iskazu na glavnom pretresu istakao da je oštećeni Grgić Viktor bio ekstremista koji je učestvovao u dovoženju i prodaji oružja. Ovakvu tvrdnju svjedoka Sud nije prihvatio budući da ista nije data na ličnom zapažanju svjedoka, a ova tvrdnja je u potpunoj suprotnosti sa njegovom ranijom izjavom koju je dao u istrazi¹³ kada je izjavio da braću Grgiće nikada u životu nije vidio, a da je za Viktora Grgića jedino čuo da ima kafić u Kotor Varoši i na isti zapisnik još jednom ponovio da Viktora nikad nije vidio i da uopšte ne zna kako čovjek izgleda.

70. Imajući u vidu ovako različito date iskaze istog svjedoka na okolnosti njegove spoznaje o ponašanju Grgić Viktora, sud nije prihvatio njegov iskaz dat na glavnom pretresu u dijelu gdje navodi da je oštećeni Viktor bio ekstremista i da je učestvovao u dovoženju i

¹³ T-12- Zapisnik o saslušanju svjedoka Kajkut Danka pred Okružnim Tužilaštvom Banja Luka, broj KTA-RZ-40/09, do 16.11.2009. godine

prodaji oružja. Pomenuti svjedok je bio pripadnik Specijalne brigade Centra javne bezbjednosti Banja Luka, kojoj brigadi je u isto vrijeme pripadao i optuženi Vranješ Ljubiša, pa Sud smatra da je svjedok Kajkut svoju ranije datu izjavu na pomenute okolnosti promjenio na glavnom pretresu u cilju umanjivanja krivične odgovornosti optuženih, koji su bili njegovi ratni saborci i koji su se sa ovim svjedokom u inkriminisano vrijeme nalazili u Kotor Varoši.

71. Takođe, i svjedok odbrane Radivojević Slobodan u svom iskazu je naveo kako je čuo da je Viktor kupovao i prodavao oružje, a na ovu okolnost svjedočio je i svjedok S-1, koji je naveo da su u kući Tešić Nenada, čelni ljudi policije ispitivali Viktora na ove okolnosti, s tim što isti svjedok ističe su da su to bile gluposti i da je razgovor sa Viktorom na ove okolnosti obavljan uz kafu i piće, bez ikakvog maltretiranja.

72. Imajući u vidu da Viktor tada nije odvođen iz kućnog pritvora, te da se razgovor korektno vodio i završavao, Sud smatra da takve glasine nisu nikad potvrđene i da iste nisu dostatne da se oštećeni Viktor, kao i njegova braća Zdravko i Ivo smatraju ratnim zarobljenicima, odnosno pripadnicima jedne strane u sukobu.

73. Da bi neko lice počinilo krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, treba da se ostvare dva bitna uslova. Prvi uslov je da lice prema kome je djelo izvršeno ispunjava uslove koje određuje Ženevska konvencija o postupanju sa ratnim zarobljenicima u članu 4.A- ko se smatra ratnim zarobljenikom, a drugi uslov je da optuženi imaju svijest da se djelo čini prema licu koje je ratni zarobljenik.

74. U odnosu na svijest optuženih u toku postupka sud je na nesumnjiv način utvrdio da su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen kritične večeri došli do kuće Tešić Nenada u Kotor Varoši, znajući da se u istoj kući nalaze civili, braća Grgić, koji su nakon ispitivanja i zadržavanja u prostoriji Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš upućeni u kućni pritvor. Ovakvo činjenično stanje sud je utvrdio na osnovu saglasnih iskaza svjedoka S-1 i svjedoka Grgić Viktora, zatim svjedoka odbrane Mihajlović Zorana, Popović Zorana, kao i na osnovu iskaza optuženog Milić Mladen.

75. Da su po hapšenju braća Grgić odvedena u prostorije Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, gdje su ispitivani i zadržani par dana, a nakon toga smješteni u kuću Tešić Nenada, jasno proizilazi iz saglasnih iskaza svjedoka S-1 i oštećenog Grgić Viktora, koji su na jasan, detaljan i uvjerljiv način opisali ove događaje. Svjedok Grgić Viktor je istakao da je 11.06.1992.godine zajedno sa braćom Zdravkom i Ivom uhapšen i da su iz kuće odvedeni u prostorije Stanice milicije Kotor Varoš, kao civili. U istim prostorijama su bili ispitivani, a posle nekoliko dana zadržavanja, stavljeni su u kućni pritvor Tešić Nenada, sa kojim su bili u familijarnim odnosima.

76. Svjedok S-1 takođe je u svom iskazu naveo da su braća Viktor, Zdravko i Ivo Grgić kao civili dovedeni u Stanicu milicije Kotor Varoš, da su tog dana pripadnici srpskih oružanih formacija privodili i druga lica hrvatske i muslimanske nacionalnosti, a nakon nekoliko dana braća Grgić, u pretučenom stanju, doveni su u kuću Tešić Nenada u kućni pritvor, u kojoj kući je boravio i ovaj svjedok. Isti svjedok je istakao da je uz kuću Tešić Nenada bio i kafić u

koji su optuženi dolazili prije inkriminisanog događaja, i da su tu pili kafu.

77. Svjedok odbrane Radivojević Slobodan koji je od ranije poznavao braću Grgiće i njihove roditelje je istakao da je u vrijeme oružanog sukoba u Kotor Varoši bilo privođenja i ispitivanja nekih lica u prostorijama SUP-a. Svjedok Popović Zoran je istakao da je braću Grgić upoznao kada je došao u Kotor Varoš, da su braća Grgić boravila u kući gdje je bio i svjedok S-1, da je sa istim u bašti kuće Tešić Viktora razgovarao, te sa istim sjedio, pio kafu, a nekad su zajedno doručkovali. Nije smatrao da su Viktor i njegova braća zatvoreni u toj kući, mislio je da ih policija štiti. Braća Grgić su bili u civilnoj odjeći. Isti svjedok je naveo da je pred kuću Tešić Viktora dolazio i optuženi Mladen, koji je znao Viktora, tu je sjedio, pio kafu i sa istim je komunicirao.

78. Takođe i svjedok odbrane Mihajlović Zoran je istakao kako je trojicu braće Grgić upoznao po dolasku u Kotor Varoš, da ih je vidio u prostorijama SUP-a kada su privedeni, da su bili obučeni u civilnu odjeću i da su isti u prostorijama SUP-a boravili nekoliko dana, nakon čega su bili u kući gdje je bio i svjedok S-1, gdje su imali povlašćeni položaj. Isti svjedok ističe da je sa braćom Grgić dok su boravili u ovoj kući kontaktirao, odnosno da je sa njima tu pio kafu, a da je često bio prisutan razgovoru koji su vodili braća Grgić i optuženi Milić.

79. Optuženi Milić Mladen je u svom iskazu datom u fazi istrage¹⁴ naveo da od prije rata poznaje oštećenog Grgić Viktora, dok mu braću nije znao, a na glavnom pretresu je Viktoru postavio pitanje da li se sjeća da je u vrijeme kada se Viktor nalazio u kući Tešić Nenada sa istim sjedio i gledao fudbalsku utakmicu. Svjedok oštećeni Grgić Viktor takođe je istakao da je prije oružanog sukoba poznavao optuženog Milić Mladena, te da je njega i Vranješ Ljubišu viđao u prostorijama Stanice u vrijeme dok je sa braćom tu bio zatvoren, da je tada sa Mladenom u prostorijama Stanice milicije Kotor Varoš kontaktirao kao sa poznanikom, a da su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen kasnije dolazili u dvorište kuće Tešić Nenada u čijoj kući je u to vrijeme sa braćom Zdravkom i Ivom boravio u kućnom pritvoru.

80. Imajući u vidu iskaze navedenih svjedoka, koje iskaze je Sud u ovom dijelu prihvatio kao vjerodostojne, budući da se međusobno slažu i dopunjuju, nesporno proizilazi da su braća Grgić nakon hapšenja u civilnoj odjeći dovedeni u prostorije Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, u kojim prostorijama su ispitivani i nekoliko dana zadržani, da su u to vrijeme u prostorijama iste Stanice bili i optuženi Vranješ i Milić, da je oštećeni Viktor u ovoj stanici komunicirao sa optuženim Mladenom kao poznanikom, te da su optuženi Vranješ i Milić dolazili u kafić, odnosno dvorište kuće Tešić Nenada u vrijeme dok su se braća Grgić nalazili u toj kući u kućnom pritvoru. Oba svjedoka odbrane, Manojlović Zoran i Popović Zoran, saglasno su naveli da su braća Grgić bili u civilnoj odjeći, i da su imali povlašćeni položaj u odnosu na druge zatvorenike.

¹⁴ T-31- Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milić Mladena, broj KT RZ-5/10, od 08.09.2010. godine

81. Sud je kao nespornu činjenicu utvrdio da se kuća Tešić Nenada nalazi u neposrednoj blizini Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, a tu činjenicu saglasno su u toku postupka isticali kako svjedoci optužbe, tako i svjedoci odbrane. Uvidom u Službenu zabilješku o pokazu lica mjesta¹⁵, Skicu lica mjesta¹⁶, kao i u video snimak sa tonskim zapisom o pokazivanju lica mjesta¹⁷, kao i neposrednim uvidom prilikom obilaska lica mjesta, Sud je utvrdio da se kuća Tešić Nenada u kojoj kući su u kritično vrijeme boravili u kućnom pritvoru braća Grgić, nalazi u neposrednoj blizini zgrade Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, na svega par desetina metara.

82. Sve navedeno jasno ukazuje da su optuženi Vranješ i Milić znali da se u kući Tešić Nenada kritične večeri nalaze civili braća Viktor, Zdravko i Ivo Grgić, koji su ranije bili ispitivani i zadržani u Stanici javne bezbjednosti Kotor Varoš. Na ovakav zaključak suda jasno ukazuje i činjenica, da je optuženi Vranješ kritične večeri došao pred vrata kuće Tešić Nenada, te tražio od svjedoka S-1 da sva trojica braće Grgića izađu iz kuće, a da je optuženi Milić bio pred kućom u njegovoj blizini, o čemu će sud dati detaljnije obrazloženje u narednom poglavlju.

83. Definiciju civila i civilnog stanovništva određuje član 50 Dopunskog protokola I uz Ženevske konvencije od 12.08.1949.godine u vezi sa zaštitom žrtava međunarodnog oružanog sukoba od 08. juna 1977.godine, gdje se navodi da je civil svaka osoba koja ne pripada jednoj od kategorija osoba nevedenih u članu 4A (1),(2),(3) i (6) Treće Ženevske konvencije i članu 43 istog Protokola. U slučaju sumnje da li je neka osoba civil, ta osoba smatrat će se civilom.

84. Žalbeno vijeće MKSJ-a u predmetu *Tužilac protiv Blaškić Tihomira*, broj IT-95-14-A, od 29.07.2004.godine, paragraf 113, ističe da pravo na civilni status ne mogu polagati pripadnici organizovanih grupa otpora pod uslovom da njima komanduje osoba odgovorna za svoje podređene, da imaju uvijek istu jedinstvenu oznaku prepoznatljivu iz daljine, da otvoreno nose oružje i da akcije izvode u skladu sa zakonima i običajima ratovanja.

85. U toku dokaznog postupka, osim činjenice da je oštećeni Grgić Viktor posjedovao legalno pištolj i pušku koju je kupio od srpskih rezervista, ne postoje dokazi koji bi ukazivali da su braća Grgić bili članovi oružanih snaga jedne strane u sukobu, da su se borili, odnosno da su pružali oružani otpor neprijateljskoj najezdi, pa imajući u vidu da su lišeni slobode u svojoj porodičnoj kući, bez pružanja otpora, da su u momentu lišenja slobode sva trojica bili u civilnoj odjeći, da su potom stavljeni u kućni pritvor gdje nisu bili čuvani, Sud smatra da su isti u inkriminisano vrijeme imali status civila, te su kao takvi bili lica zaštićena Ženevskom konvencijom o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. avgusta 1949.godine. (Član 3. stav 1. IV Ženevske konvencije).

¹⁵ T-8-Službena zabilješka o pokazu lica mjesta CJB Banja Luka, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za istrage ratnih zločina, broj 08-02/1-301/09 od 23.10.2009. godine

¹⁶ T-9- Skica lica mjesta CJB Banja Luka, broj UV-1910/09 od 22.10.2009. godine

¹⁷ T-1- CD-video snimak sa tonskim zapisom sačinjen prilikom pokazivanja lica mjesta od strane oštećenog Grgić Viktora

86. Prema tome, imajući u vidu definiciju pojma „civil“, koja eksplicitno navodi da su civili sve osobe koje ne učestvuju u neprijateljstvima i koje nisu pripadnici oružanih snaga, jasno je da su lica (braća Grgić) koja se u optužnici navode kao oštećeni, bili civili, odnosno da isti ni na koji način nisu učestvovali u oružanim snagama suprotne strane, što znači da su bili zaštićeni međunarodnim pravom. Pravilima međunarodnog prava, povrede koje se nanose životu, tjelesnom integritetu te ličnom dostojanstvu, kao i naročito uvredljivi i ponižavajući postupci, posebno su zabranjeni prema ovoj kategoriji lica.

87. Stoga je očigledno da su krivične radnje navedene u optužnici, a koje su, kako će u daljem tekstu biti obrazloženo, optuženi počinili, bile u suprotnosti sa pravilima međunarodnog prava, odnosno suprotne članu 3. stav 1. tačka a) Ženevske konvencije, i kao takve, sankcionisane odredbom člana 173. KZ BiH kojom je takvo postupanje prema civilima za vrijeme rata ili oružanog sukoba propisano kao krivično djelo ratnog zločina prema civilnom stanovništvu.

(b) Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;

88. Član 173. KZ BiH predviđa da krivično djelo mora biti u vezi sa kršenjima pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije. S obzirom da je vijeće utvrdilo da radnje optuženog ispunjavaju elemente kršenja pravila međunarodnog prava, odnosno da su suprotne članu 3. stav 1. tačke a) Ženevske konvencije, koji član se primjenjuje na oružani sukob koji nema karakter međunarodnog sukoba, vijeće konstatuje da su sudovi kako domaći tako i međunarodni zaključili da se ovaj član primjenjuje ne samo na unutrašnje sukobe, nego i na sukobe međunarodnog karaktera. Međutim, Sud se u konkretnom slučaju nije bavio utvrđivanjem karaktera oružanog sukoba za koji je u ovom predmetu utvrđeno da se desio u BiH u vrijeme relevantno za optužnicu, jer član 173. KZ BiH ne zahtijeva da karakter oružanog sukoba, bilo unutrašnji ili međunarodni, bude utvrđen.

89. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili je to produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. U smislu zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Naime, nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ukoliko su slijedeći uslovi ispunjeni: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu.

90. Tokom postupka, nesporno je utvrđena činjenica da je u inkriminisano vrijeme i na inkriminisano području bilo proglašeno ratno stanje, odnosno da je postojao oružani sukob, a što nesumnjivo proizilazi iz saglasnih iskaza saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane, kao i materijalnih dokaza u koje je sud izvršio uvid. Činjenica da je u vrijeme izvršenja predmetnog dijela postojalo ratno stanje nesumnjivo proizilazi iz Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju neposredne

ratne opasnosti od 08.04.1992.godine¹⁸, zatim Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja od 20.06. 1992.godine¹⁹, kao i Odluke Predsjedništva Srpske Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju neposredne ratne opasnosti i mobilizaciji TO na cjelokupnoj teritoriji SBiH od 15.04.1992.godine²⁰.

91. Na osnovu izjava svjedoka optužbe Grgić Viktora, S-1, Sadiković Muhameda, Čizmić Emira, Brkić Želimira i Bašić Ejuba, nesporno proizilazi da su srpske oružane formacije, vojne i policijske, ušle u Kotor Varoš, dana 11. 06.1992.godine. Svjedok oštećeni Grgić Viktor je u svom iskazu naveo da je tom prilikom došlo do isključenja telefona, prekida telekomunikacija i hapšenja lica hrvatske i muslimanske nacionalnosti, tako da je on lično zajedno sa dvojicom rođene braće odveden iz porodične kuće u prostorije Stanice milicije u Kotor Varoši gdje su ih ispitivali, zatvorili i maltretirali. Isti svjedok nadalje ističe da su srpske oružane formacije (vojska i policija) od tog datuma kontrolisale područje Kotor Varoši, te da su počele čistiti, ubijati i paliti sela, gdje su bili nastanjeni pripadnici bošnjačkog i hrvatskog naroda. Tada se počela organizovati i odbrana Muslimana i Hrvata, tako da je u naselju Kotor bačena bomba kojom prilikom je ubijen jedan pripadnik srpskih snaga i ranjen drugi, a dan prije kritičnog događaja, tačnije 05.07.1992.godine, u oružanoj akciji je smrtno stradao pukovnik Stevilović i Marković iz MUP-a.

92. Svjedok S-1 takođe je u svojoj izjavi naveo da je dana 11.06.1992.godine u Kotor Varoši, u ranim jutarnjim časovima ušla policija i vojska srpskih snaga koji su odmah započeli sa privođenjem Hrvata i Muslimana u prostorije Stanice milicije Kotor Varoš, među kojima su bili i trojica braće Grgić. Svjedok Bašić Ejub je izjavio da je dana 11.06.1992.godine Kotor Varoš blokiran od strane Crvenih beretki i SOS-ovih jedinica, tako da muslimanski živalj nije mogao proći u grad. Tada su blokirane i sve institucije u gradu, a zarobljeni pripadnici muslimanskog i hrvatskog naroda su pritvarani u Pilani, Domu zdravlja i u prostorijama Jelšingrada.

93. Takođe i svjedok Brkić Želimir je izjavio da su 11.06.1992.godine srpske formacije krenule iz pravca Čelinca u Kotor Varoš, te da su po dolasku u Kotor Varoš počela hapšenja i zatvaranja, a svjedok Sadiković Muhamed je naveo da je dana 11.06.1992.godine, nakon ulaska srpskih oružanih jedinica u Kotor Varoš, došlo do prekida telefonskih linija, postavljanja ježeva i mitraljeskih gnijezda, te da je tada počelo sa hapšenjem i privođenjem pripadnika muslimanskog i hrvatskog naroda iz Kotor Varoši u prostorije Stanice Milicije, Osnovne škole, Suda i Pilane. Bošnjaci su nakon ovog datuma nastavili da drže seoske straže u naseljima Kotor Varoši gdje su bili u većini, i to su bili pripadnici rezervnog sastava milicije koji su prešli na lijevu obalu Vrbanje i ponijeli sa sobom naoružanje, među kojim poluautomatske i automatske puške kao i puškomitraljeze. Isti svjedok je naveo da je Prva

¹⁸ T-13- Odluka Predsjedništva R BiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Službeni list R BiH, od 09.04.1992. godine, Sarajevo.

¹⁹ T-14- Odluka Predsjedništva R BiH o proglašenju ratnog stanja, Službeni List R BiH od 20.06.1992. godine

²⁰ T-15- Odluka Predsjedništva SR BiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti i mobilizaciji TO na cjelokupnoj teritoriji SR BiH, "Službeni glasnik Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini br. 6/92" od 15.04.1992.godine

bojna kotorvaroška sastavljena od izbjeglih Bošnjaka i Hrvata formirana u Zagrebu krajem juna ili početkom jula 1992.godine, sa ciljem oslobađanja Kotor Varoši, te da je sjedište imala u Dobretićima.

94. Svjedok odbrane Radivojević Slobodan je istakao da su jedinice srpskih snaga u inkriminisano vrijeme imale borbena dejstva svaki dan, te da je grad Kotor Varoš bio podijeljen, tukli su snajperisti sa položaja Bošnjaka i Hrvata, zbog čega se po gradu nije moglo šetati. Takođe je i svjedok odbrane Gajić Darko naveo da su aktivnosti njegove jedinice - Specijalni odred policije MUP-a CJB Banja Luka, bile oslobađanje teritorije, čišćenje, razoružavanje kao i obezbjeđenje određenih objekata u gradu. Da je u toku oružanog sukoba, dan prije kritičnog događaja došlo do ubistva dvojice pripadnika srpskih oružanih snaga i to pukovnika Stevilovića i Markovića proizilazi i iz završene riječi branioca optuženog Vranješa, pa imajući u vidu da su navedeni svjedoci kako odbrane tako i optužbe saglasno istakli da je oružani sukob u inkriminisano vrijeme postojao, Sud je njihove izjave u ovom djelu prihvatio kao vjerodostojne. Među stranama u postupku nije bilo sporno postojanje oružanog sukoba, a Sud je, imajući u vidu navedene iskaze svjedoka utvrdio da je na području BiH, kao i na području Kotor Varoši dana 06.07.1992.godine postojao oružani sukob između zaraćenih strana.

(c) Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;

95. Treći element dopušta da se napravi razlika u smislu da se ne mogu svi zločini počinjeni u vrijeme oružanog sukoba ili rata automatski označiti kao ratni zločini. Međunarodna sudska praksa je čvrsto utvrdila da bi se djelo označilo kao ratni zločin mora postojati dovoljan nexus sa ratom odnosno oružanim sukobom, tj., djela optuženog moraju biti „u tijesnoj vezi sa ratom, oružanim sukobom“. Ova tijesna veza ne znači nužno da se borbe moraju zaista voditi na teritoriji gdje se djela počinjavaju. Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu *Tadić* je smatralo da se: „međunarodno humanitarno pravo primjenjuje na cjelokupnoj teritoriji zaraćenih država ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, na cjelokupnoj teritoriji pod kontrolom strane u sukobu, bez obzira vode li se tamo borbe ili ne, i nastavlja se primjenjivati sve do zaključenja mira, ili u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje.“

96. Nadalje, „ne traži se zapravo uzročno-posljedična veza između rata, oružanog sukoba i počinjenja zločina. Ali se u najmanju ruku traži da je postojanje rata, oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen“.²¹

97. Ocjenom provednih dokaza, Sud zaključuje da je djelo optuženih bilo u dovoljnoj mjeri povezano sa ratnim dešavanjem. Naime, kako je već u obrazloženju predmetne presude navedeno, u vrijeme inkriminisanog događaja postojao je oružani sukob u Kotor Varoši, a

²¹ Presuda žalbenog vijeća u predmetu MKSJ- *Kunarac i dr.* paragraph 102

predmetni događaj se nesporno desio dana 06.07.1992.godine u vrijeme trajanja ovog sukoba.

98. Optuženi Vranješ i Milić u vrijeme počinjenja krivičnog dijela pripadali su srpskim oružanim formacijama, i to Vranješ Ljubiša zvani "Kubura" bio je pripadnik Centra javne bezbjednosti Banja Luka, a optuženi Milić Mladen je bio pripadnik VP 7551 Banja Luka koja je bila u sastavu Druge banjalučke pješadijske brigade. Sam status optuženih kao pripadnika srpskih snaga nije u toku postupka bio sporan, budući da su i sami optuženi u svojoj odbrani datoj u fazi istrage naveli da su u inkriminisano vrijeme bili pripadnici srpskih oružanih jedinica. Ova činjenica takođe proizilazi i iz saglasnih iskaza svjedoka odbrane Gajić Darka, Popović Zorana, Mihajlović Zorana i Radivojević Slobodana, kao i svjedoka optužbe Kajkut Darka, koji svjedoci su istakli da su optuženi u kritičnom periodu boravili u Kotor Varoši, kao pripadnici srpskih oružanih formacija, te da je optuženi Vranješ bio u specijalnoj jedinici MUP-a SJB Banja Luka, a da je optuženi Milić bio pripadnik vojne formacije, tj. Druge lake pješadijske brigade.

99. Sud je prihvatio iskaze navedenih svjedoka u ovom djelu, budući da su saglasni kako međusobno tako i sa materijalnim dokazima u koje je Sud izvršio uvid a to su: Podaci iz vojne evidencije MUP-a RS, CJB Banja Luka²², kao i Platni spisak pripadnika Specijalnog odreda milicije CJB Banja Luka²³. Takođe je u postupku van svake razumne sumnje utvrđeno, a na osnovu saglasnih iskaza gore navedenih svjedoka, kao i na osnovu odbrane optuženih date u istrazi, da su optuženi Vranješ i Milić dana 06.07.1992.godine kao pripadnici navedenih jedinica boravili u Kotor Varoši.

100. Nadalje, sud je u postupku nesporno utvrdio da je treće lice koje je kritične večeri bilo sa optuženima Vranješom i Milićem, Marković Goran zv. "Markan" , a ovu činjenicu sud je utvrdio na osnovu saglasnih izjava saslušanih svjedoka Grgić Viktora, S-1, Kajkut Danka, Mihajlović Zorana, Popović Zorana, Radivojević Slobodana, kao i na osnovu odbrana optuženih Milića i Vranjeha, datih u istrazi. Prema podacima MUP-a RS, CJB Banja Luka od 12.11.2009.godine, proizilazi da je Marković Goran, zv. Markan, bio pripadnik VP 7551 Banja Luka koja je bila u sastavu Druge banjalučke pješadijske brigade.

101. Na osnovu izloženog nesporno proizilazi da su optuženi Vranješ i Milić u inkriminisano vrijeme bili pripadnici oružanih snaga Srpske Republike, te da su u tom svojstvu boravili u Kotor Varoši, a njihov boravak je bio isključivo iz razloga postojanja oružanog sukoba na tom području.

102. Inkriminisane radnje koje su počinili optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen, u odnosu na oštećene braću Grgić, a koje će u daljem tekstu obrazloženja presude biti detaljno opisane, nisu bile opravdane vojnom nuždom. Optuženi su iskoristili svoj položaj pripadnika

²² T-16-Podaci CJB, Sektora kriminalističke policije Banja Luka, iz vojne evidencije broj 06-835-535/09 od 12.11.2009. godine za Milić Mladna i Vranješ Ljubišu

²³ T-29- Spisak pripadnika specijalnog odreda milicije CSB Banja Luka – platni spisak za avgust 1992. godine

oružanih snaga strane u sukobu, kao i položaj oštećenih osoba, civila braće Grgić, koji su se nalazili u kućnom pritvoru, kako bi počinili inkriminisane radnje, zbog čega, po mišljenju suda u konkretnom slučaju postoji jasan neksus između rata, odnosno oružanog sukoba i počinjenog krivičnog djela.

103. Takođe, optuženi Vranješ i Milić su bili svjesni da su kao pripadnici srpskih oružanih formacija, i to optuženi Vranješ naoružan automatskom puškom i pištoljem, a optuženi Milić sa vozilom koje je bilo na raspolaganju istim oružanim snagama, izveli braću Grgić iz kuće Tešić Nenada gdje su bili u kućnom pritvoru, iste odvezli, te sproveli do mjesta likvidacije, kao i da su braća Grgić bili bez ikakvog naoružanja i nisu pružali nikakav otpor, stoga sud zaključuje da je postojanje oružanog sukoba uticalo na sposobnost i odluku optuženih da počine predmetno krivično djelo, kao i na sam način počinjenja istog krivičnog djela.

(d) Počinitelj mora narediti ili počiniti djelo

104. U toku postupka sud je nesporno utvrdio da su optuženi Vranješ Ljubiša, obučen u plavu maskirnu uniformu i naoružan sa automatskom puškom i pištoljem i Milić Mladen, obučen u crnu majicu i maskirne pantalone, zajedno sa još jednim pripadnikom VP 7551 Banja Luka, koji je bio obučen u maskirnu uniformu i naoružan automatskom puškom, u Kotor Varoši, noću 06.jula 1992. godine, između 22,00 i 23,00 časova, došli do kuće Tešić Nenada, znajući da se u toj kući nalaze u kućnom pritvoru civili braća Grgić Zdravko, Grgić Ivo i Grgić Viktor, pa kada je svjedok S-1 otvorio ulazna vrata, optuženi Vranješ, zvani "Kubura" je naredio braći Grgić da pođu sa njima na ispitivanje, nakon čega su braću Grgić putničkim vozilom "Ford eskort" kojim je upravljao optuženi Milić, a u kojem je na mjesatu suvozača sjedio naprijed navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka, a u gepeku se nalazio optuženi Vranješ, dovezli do zgrade opštine Kotor Varoš, gdje je braći Grgić naređeno da izađu iz vozila i nastave kretanje u pravcu spomenika, što su oni i učinili krećući se jedan iza drugoga uz desnu ivicu trotoara gledajući u pravcu Teslića, za koje vrijeme su optuženi Milić Mladen i naprijed navedeni pripadnik VP 7551 sa automatskom puškom išli pored njih sa njihove lijeve bočne strane, dok je optuženi Vranješ sa puškom išao iza njih, pa kada je Grgić Viktor pitao optuženog Milića kuda ih vode, optuženi Milić se povukao unazad, nakon čega je naprijed navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka u namjeri dališi života braću Grgić repetirao pušku i iz iste rafalno ispalio više hitaca u pravcu braće Grgić, uslijed čega su od zadobijenih povreda nanijetih mecima iz automatske puške, braća Zdravko i Ivo Grgić preminuli na licu mjesta, dok je Viktor Grgić pogođen u predjelu šaka, uspio pobjeći, zadobivši teške tjelesne povrede.

a. Vrijeme i mjesto počinjenja

105. Da se kritični događaj desio u Kotor Varoši, noću 06.07.1992.godine, između 22,00 i 23,00 časova, proizilazi iz saglasnih iskaza₂₈ svjedoka Grgić Viktora, svjedoka S-1,

svjedoka Bašić Ejuba, zatim iz odbrana optuženih datih u istrazi, kao i iz materijalnih dokaza u koje je sud izvršio uvid.

106. Naime, svjedok oštećeni Grgić Viktor je u svom iskazu naveo da je dana 05.07.1992. godine došlo do ubistva pukovnika Stevilovića, te da je sljedeći dan, 06.07.1992.godine, oko 22,00 sata, pred kućna vrata Tešić Nenada u Kotor Varoši došao Vranješ Ljubiša, zv. "Kubura" i naredio njemu i njegovoj braći da idu na ispitivanje. Svjedok S-1 je u svom iskazu takođe naveo da je izvođenje braće Grgić iz kuće Tešić Nenada u Kotor Varoši bilo noću 06.07.1992.godine, oko 23,30 sata, dok je optuženi Vranješ Ljubiša u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da je kritične večeri oko 22,00 časova vidio da su iz kuće Tešić Nenada izašle tri osobe, koje je potom pratio u putničkom vozilu i koje su dovežene do zgrade opštine Kotor Varoš.

107. Branilac optuženog Vranješ Ljubiše, advokat Nenad Balaban je na zapisnik prilikom ispitivanja osumnjičenog Vranješa izjavio kako je njemu sigurno poznato da je pukovnik Stevilović ubijen u zasjedi 05.07.1992.godine, a tu činjenicu je isticao i u završnoj riječi u predmetnom postupku, navodeći da se kritični događaj desio jedan dan posle ovog ubistva. Optuženi Milić Mladen je u svojoj odbrani naveo da se predmetni događaj desio naveče, ne osporavajući da je to bilo 06.07.1992.godine, koji datum je bio sadržan u pitanju tužioca.

108. Svjedok Bašić Ejub, koji je bio ljekar u Kotor Varoši, u svom iskazu je naveo da je oštećenog Grgić Viktora vidio dana 07.07.1992.godine u naselju Zagrađe, pored Kotor Varoši, kad su ga doveli momci koji su držali seosku stražu. Tada je vidio da je Viktor povređen u obje šake, izgledao je iscrpljeno i zaprljano, i tom prilikom Viktor mu je rekao šta mu se desilo prethodne noći 06.07.1992.godine, opisujući predmetni događaj.

109. Uvidom u Izvode iz Matičnih knjiga umrlih za opštinu Kotor Varoš²⁴, nesporno proizilazi da su braća Grgić Zdravko i Grgić Ivo preminuli dana 06.07.1992.godine u Kotor Varoši, a to proizilazi i iz Zapisnika o utvrđivanju identiteta posmrtnih ostataka Grgić Zdravka i Grgić Ive²⁵, gdje se kao datum i mjesto stradanja navodi 06.07.1992. u Kotor Varoši.

110. Imajući u vidu saglasne izjave naprijed navedenih svjedoka, koje izjave je sud u tom dijelu prihvatio, zatim odbrane optuženih date u istrazi, kao i citirane materijalne dokaze u koje je sud izvršio uvid, Sud smatra da je nesporno utvrđeno da se predmetni događaj desio u Kotor Varoši dana 06.07.1992.godine u periodu između 22,00 i 23,00 sata.

b. Okolnosti izvršenja- odjeća i naoružanje počinitelaca

²⁴ T-17 i T-18- Izvodi iz matičnih knjiga umrlih za Grgić Zdravka i Grgić Ivu

²⁵ T-25 i T-26 Zapisnik o utvrđivanju identiteta, JP "Gradsko groblje" Visoko za Grgić Zdravka i Grgić Ivu

111. Da je optuženi Vranješ Ljubiša kritične prilike bio obučen u plavu maskirnu uniformu i naoružan automatskom puškom i pištoljem nesporno proizilazi iz same odbrane optuženog Vranješa, date u istrazi, koji je precizno naveo da je u to vrijeme bio dežurni u policijskoj stanici i da je nosio plavu maskirnu uniformu, a na glavi je imao šešir, da je kod sebe imao pištolj marke "TT" kalibra 7,62mm, te automatsku pušku sa drvenim kundakom. Svjedok oštećeni Grgić Viktor je u svojoj izjavi takođe naveo da je optuženi Vranješ kritične večeri bio obučen u maskirnu uniformu, te da je bio naoružan sa automatskom puškom. Svjedok S-1 koja je otvorila vrata kuće Tešić Nenada i pred kućom ugledala optuženog Vranješa, izjavila je da je isti bio uniformisan i imao pušku, dok je svjedok odbrane Mihajlović Zoran rekao da je optuženi Vranješ kritične večeri bio dežurni. Optuženi Milić Mladen je u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da su optuženi Vranješ, zvan Kubura, kao i Marković Goran (pripadnik VP 7551 Banja Luka) kritične večeri bili uniformisani, a da je Marković Goran svo vrijeme nosio automatsku pušku.

112. U odnosu na optuženog Milić Mladena, njegov opis odjeće, kao i okolnost da li je nosio oružje, dao je svjedok oštećeni Grgić Viktor koji je naveo da je Mladen bio u crnoj majici i maskirnim pantalonama, s tim da nije primjetio da nosi oružje, dok je svjedok odbrane Mihajlović Zoran naveo da je kritične večeri optuženi Milić nosio majicu kratkih rukava i da nije imao oružje. Takođe i svjedok odbrane Popović Zoran je izjavio da je optuženi Milić kritične prilike nosio crnu majicu i da je bio bez oružja. Optuženi Vranješ je u svojoj odbrani datoj u istrazi²⁶ naveo da je Milić Mladen bio obučen u maskirnu plavu uniformu, da tada kod istog nije primjetio da nosi automatsku pušku, ali mu se čini da je imao pištolj, pošto su svi u to vrijeme nosili pištolje.

113. Imajući u vidu saglasne izjave gore navedenih svjedoka, među kojima i svjedoka oštećenog Grgić Viktora, koji je po mišljenju suda mogao za vrijeme vožnje da vidi u čemu je bio obučen optuženi Milić, sud je utvrdio da je optuženi Milić Mladen kritične večeri na sebi imao crnu majicu i maskirne pantalone. U odnosu na oružje, Tužilaštvo u potvrđenoj kao i izmjenjenoj optužnici nije navelo da je optuženi Milić te prilike nosio oružje, zbog čega sud smatra da optuženi Milić nije imao oružje kritične prilike.

114. Takođe na osnovu saglasnih izjava svjedoka Grgić Viktora, S-1, kao i saglasnih odbrana optuženih Vranješa i Milića, sud je utvrdio da je Marković Goran, kao pripadnik VP 7551 Banja Luka, kritične prilike bio uniformisan i naoružan sa automatskom puškom.

c. Odvođenje civila iz kuće Tešić Nenada

115. Da su kritične prilike optuženi Vranješ i Milić, zajedno sa Marković Goranom zv. Markan (pripadnik VP 7551 Banja Luka) došli do kuće Tešić Nenada koja se nalazi u blizini

²⁶ T-30- Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Vranješ Ljubiše, broj KT-RZ-5/10, od 08.09.2010. godine

Stanice javne bezbjednosti Kotor Varoš, a u kojoj kući su u kućnom pritvoru bili smješteni braća Viktor, Zdravko i Ivo Grgić sud je utvrdio na osnovu saglasnih iskaza svjedoka S-1, svjedoka Grgić Viktora, Bašić Ejuba, Kajkut Danka, Popović Zorana, i Radivojević Slobodana.

116. Svjedok S-1 je na glavnom pretresu istakao da je dana 06.07.1992.godine, prije ponoći, na ulazna vrata kuće Tešić Nenada neko pokucao i kada je isti svjedok otvorio vrata, ispred vrata je ugledao lice po nadimku "Kubura" koje je prije toga poznavao, kao i lice po nadimku "Markan", koja lica su bila uniformisana. Ovaj svjedok je na glavnom pretresu naveo da su braća Grgić izvedeni iz kuće i da je vidio pred kućom upaljene farove od putničkog vozila za koji pretpostavlja da je bio marke "Ford". Svjedoku S-1, tužilac je predočio raniju izjavu datu u istrazi²⁷ gdje je svjedok tvrdio kako je na vratima kuće vidio tri lica, među kojima je pored pomenutih bio i optuženi Milić Mladen, te da se optuženi Mladen zajedno sa "Markanom", prije "Kubure" udaljio nazad nekih par metara od kuće. Nakon predočavanja razlike u iskazu, svjedok S-1 je naveo kako sada ne može tvrditi da je i optuženi Milić bio pred samim vratima kuće, te da je takvu izjavu u istrazi dao vjerovatno pod utiskom razgovora koji je imao pet godina nakon predmetnog događaja sa oštećenim Grgić Viktorom.

117. Svjedok Grgić Viktor je na iste okolnosti naveo da je 06.07.1992.godine oko 22,00 sata pozvan da zajedno sa braćom izađe iz kuće Tešić Nenada, te da je tom prilikom pred vratima kuće vidio lice po nadimku "Kubura" kojeg je ranije viđao u krugu policijske stanice Kotor Varoš i u dvorištu kuće Tešić Nenada i znao mu nadimak, a da su tom prilikom u dvorištu kuće Tešić Nenada na nekih 5-6 metara od kuće bili optuženi Milić Mladen i lice po nadimku "Markan".

118. Svjedok Bašić Ejub, koji je oštećenog Viktora vidio dan nakon kritičnog događaja, izjavio je kako mu je Viktor rekao da su po njega i braću došla tri uniformisana lica, a svjedok Kajkut Danko je naveo da je od optuženog Vranješa čuo da su prilikom predmetnog događaja tri lica vodila braću Grgiće. Svjedok Gajić Darko u svom iskazu je naveo da je čuo za sudbinu braće Grgić, te da je o tome pitao optuženog Vranješa kao aktera tog događaja, a svjedok Popović Zoran je izjavio da je sjedio ispred zgrade policijske stanice u Kotor Varoši kada je neko pozvao optuženog Milića da odvede braću Grgiće u zatvor. Tada je vidio da je optuženi Mladen odvezao putničko vozilo marke "Ford", plave boje, ispred kuće gdje su boravili braća Grgić, da su braća sjeli na zadnje sjedište vozila, da je optuženi Mladen sjeo na mjesto vozača, a Marković Goran na mjesto suvozača, te da su sa istim vozilom otišli lijevo u pravcu centra grada.

119. Takođe i svjedok Mihajlović Zoran je naveo da je kritične prilike bio pred zgradom policijske stanice u Kotor Varoši kada je neko pozvao optuženog Milić Mladena da braću Grgić odveze u pritvor. Nije vidio izlazak braće Grgića iz kuće Tešić Nenada, ali je vidio

²⁷ T- 2- Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka S-1 pred Okružnim Tužilaštvom Banja Luka, broj KTA-RZ-10/09, od 14.10.2011. godine- povjerljivi dokaz

odlazak vozila marke "Ford" ispred kuće gdje su boravili braća Grgić, te da je vozilom upravljao optuženi Milić. Isti svjedok ističe da je te večeri vidio i optuženog Vranješ Ljubišu koji je tada bio dežurni. Kasnije je pitao optuženog Milića šta se desilo te večeri, a optuženi Milić mu je rekao da je on vozio automobil, a da su u istom bili optuženi Vranješ, Marković Goran, kao i trojica braće Grgić.

120. Optuženi Vranješ Ljubiša u svojoj odbrani datoj u istrazi je naveo da je kritične večeri oko 22,00 sata bio dežurni ispred policijske stanice Kotor Varoš, kada mu je lice po nadimku "Markan" rekao da mu pomogne da premjeste, odnosno odvedu na ispitivanje neka lica koja su se nalazila u kući preko puta policijske stanice. Taj "Markan" je na sebi imao maskirnu uniformu i nosio automatsku pušku, a treće lice koje je bilo sa njim i "Markanom" i koje je vozilom prebacilo ovo troje lica iz te kuće bio je optuženi Milić Mladen.

121. Optuženi Milić Mladen je u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da je kritične večeri u suton došao sa službenim putničkim vozilom marke "Ford Eskort" plave boje iz Banja Luke u Kotor Varoš, a nakon što je vozilom došao na parking policijske stanice u Kotor Varoši, vidio je optuženog Vranješa koga su zvali "Kubura", Marković Gorana i tri lica od kojih je znao Viktora, nakon čega je neko od ove dvojice, Goran ili Ljubiša, zatražio da odveze Viktora i drugu dvojicu lica u neki zatvor koji se nalazio u gradu, što je i učinio.

122. Na osnovu iskaza navedenih svjedoka S-1, Grgić Viktora, Bašić Ejuba, Gajić Darka, Kajkut Danka, Popović Zorana, Mihajlović Zorana, čiji iskazi su u odnosu na ove okolnosti saglasni i međusobno se dopunjuju, zbog čeg ih Sud u ovom djelu prihvata kao vjerodostojne, nesporno je utvrđeno da su optuženi Vranješ i Milić dana 06.07.1992.godine, zajedno sa navedenim trećim licem Marković Goranom zv. Markan, koji je bio pripadnik VP 7551 Banja Luka, došli do kuće Tešić Nenada u kojoj kući su bili u kućnom pritvoru braća Grgić. Takođe iz iskaza istih svjedoka, a što ni optuženi nisu negirali, nesporno proizilazi da je njihov dolazak pred kuću Tešić Nenada, koja se nalazi u neposrednoj blizini policijske stanice Kotor Varoš, imao za cilj odvođenje braće Grgić iz kuće Tešić Nenada.

123. Sud je u prethodnim odjeljcima obrazloženja predmetne presude naveo na osnovu kojih dokaza je utvrdio da su optuženi dolaskom pred kuću Tešić Nenada znali da se u toj kući u kućnom pritvoru nalaze civili braća Zdravko, Ivo i Viktor Grgić.

124. Nadalje, na osnovu saglasnih iskaza svjedoka S-1 i svjedoka oštećenog Grgić Viktora, koje iskaze je Sud prihvatio kao vjerodostojne, nesporno je utvrđeno da je optuženi Vranješ Ljubiša zv. "Kubura" naredio civilima braći Viktoru, Ivi i Zdravku, da pođu sa njima na ispitivanje, što su oni učinili.

125. Naime, svjedok S-1 je u svom iskazu naveo da je upravo lice po nadimku "Kubura" pokucalo na vrata kuće Tešić Nenada, te kada mu je isti svjedok otvorio vrata, optuženi Vranješ je pitao gdje su i rekao da oni moraju da idu na ispitivanje, te da će se vratiti sutra ujutro. Isti svjedok je istakao da tom prilikom optuženi Vranješ nije ulazio u kuću, već je svjedok S-1 otišao u dnevni boravak i rekao oštećenom Viktoru da mu je žao i da večeras

moraju da idu na ispitivanje, nakon čega su sva trojica braće Grgića izašla iz kuće.

126. Takođe i svjedok oštećeni Grgić Viktor je naveo da mu je tom prilikom pred ulaznim vratima kuće Tešić Nenada, optuženi Vranješ Ljubiša, zvani "Kubura" rekao da pođu sva trojica, te ga pitao je su li ispitivani i kazao mu da će biti ispitani sutra. Isti svjedok je istakao da je tom prilikom zajedno sa braćom Ivom i Zdravkom izašao iz kuće Tešića. Pomenuti svjedoci S-1 i Grgić Viktor na glavnom pretresu, prilikom davanja iskaza prepoznali su optuženog Vranješ Ljubišu, a takođe su saglasno izjavili da su prije kritičnog događaja znali da isti ima nadimak "Kubura".

127. Sud nije prihvatio odbranu optuženog Vranješa, da je jedino "Markan" došao pred kuću Tešić Nenada i pozvao braću Grgiće da izađu iz kuće, pošto je ista u potpunoj suprotnosti sa navedenim iskazima svedoka S-1 i svjedoka Grgić Viktora, koji su svoje iskaze na ovu okolnost dali uvjerljivo, sa puno detalja koji se međusobno slažu i dopunjuju, i koje iskaze je sud prihvatio kao vjerodostojne.

d. Odvoženje civila putničkim vozilom i dolazak pred zgradu opštine

128. Sud je u toku dokaznog postupka na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Grgić Viktora, S-1, Popović Zorana, Mihajlović Zorana, kao i na osnovu odbrana optuženih datih u istrazi, nesporno utvrdio da su nakon izlaska iz kuće Tešić Nenada, braća Zdravko, Ivo i Viktor Grgić putničkim motornim vozilom marke "Ford Eskort", plave boje, kojim je upravljao optuženi Milić Mladen i u kojem je na mjestu suvozača sjedio navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka, a u gepeku se nalazio optuženi Vranješ Ljubiša, doveženi do zgrade opštine Kotor Varoš.

129. Naime, svjedok S-1 je naveo da je pred kućom Tešić Nenada u momentu izvođenja braće Grgić bilo parkirano putničko vozilo sa upaljenim svjetlima, a iz iskaza svjedoka Grgić Viktora proizilazi da su njega i njegovu braću optuženi zajedno sa navedenim pripadnikom VP 7551 Banja Luka, uveli u putničko vozilo marke "Ford", plave boje, na način što su sva trojica došla sa njima do parkiranog automobila, nakon čega je optuženi Vranješ Ljubiša istim naredio da uđu u vozilo, dok je optuženi Milić Mladen otvorio vrata vozila. Svjedok Grgić Viktor je u svom iskazu naveo da je sa braćom Zdravkom i Ivom sjeo na zadnje sjedište vozila, stim što je optuženi Milić sjeo za upravljač vozila, optuženi Vranješ je ušao u gepek vozila, dok je Marković sjeo na mjesto suvozača.

130. Da su optuženi Vranješ i Milić zajedno sa Marković Goranom zv. "Markan" ušli u vozilo marke "Ford eskort", plave boje, u momentu kada su u isto vozilo ušla i braća Grgić, u svojim izjavama su istakli i svjedoci odbrane Popović Zoran i Mihajlović Zoran, koji su saglasno izjavili da je Milić Mladen tada bio za upravljačem istog vozila.

131. U odnosu na okolnost načina odvoženja braće Grgić, optuženi su u svojoj odbrani datoj u istrazi saglasno naveli da su braća Grgić odveženi putničkim motornim vozilom marke "Ford eskort" plave boje, kojim vozilom je upravljao optuženi Milić, dok se optuženi Vranješ nalazio u gepeku vozila, a Marković Goran na mjestu suvozača. Pravac kretanja vozila u kome su bili optuženi i braća Grgić saglasno su naveli svjedoci Grgić Viktor, Popović

Zoran i Marjanović Zoran, stim što se iz iskaza svjedoka Grgić Viktora vidi da je isto vozilo zaustavljeno pred ulazom u zgradu Skupštine optine Kotor Varoš, a ovu tvrdnju svjedoka u cjelosti je potvrdio u svojoj odbrani i optuženi Vranješ, koji je naveo da su braća Grgić dovežena do zgrade Skupštine opštine Kotor Varoš. Na ovu okolnost optuženi Milić u svojoj odbrani se nije precizno izjasnio, navodeći da je braću Grgić dovezao do blizine zgrade u gradu gdje se nalazio zatvor.

e. Sprovođenje od zgrade opštine do mjesta na kojem je pucano u civile braću Grgić

132. Na osnovu iskaza svjedoka Grgić Viktora, kao i na osnovu materijalnih dokaza, a posebno skice mjesta događaja, te video zapisa, sud je utvrdio da je braći Zdravku, Ivi i Viktoru Grgiću, po dolasku pred zgradu opštine Kotor Varoš, naređeno da izađu iz vozila i nastave kretanje jedan iza drugog u pravcu spomenika palim borcima iz II svjetskog rata, što su oni i učinili krećući se jedan iza drugoga trotoarom uz desnu ivicu kolovoza gledajući u pravcu Teslića, za koje vrijeme su optuženi Milić Mladen i navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka koji je bio naoružan sa automatskom puškom, išli pored njih sa njihove lijeve bočne strane, dok je optuženi Vranješ Ljubiša zv "Kubura" sa automatskom puškom išao iza njih. Kada je Grgić Viktor koji je bio na čelu kolone, nakon pređenih dvadesetak metara upitao optuženog Milića: "kuda nas vodite", optuženi Milić se povukao nazad, nakon čega je navedeni pripadnik VP 7551 Banja Luka u namjeri da liši života braću Grgić repetirao pušku i iz iste rafalno počeo pucati u pravcu braće Grgić.

133. Svjedok Grgić Viktor, koji je jedini preživjeli od trojice braće, i čiji iskaz je sud prihvatio kao pouzdan i vjerodostojan budući da je dat uvjerljivo, sa puno detalja, u svom iskazu je na ove okolnosti naveo da je u toku vožnje mislio da ih vode u neki zatvor, a nakon zaustavljanja vozila pred zgradom opštine Kotor Varoš pomislio je da će ih voditi u stari zatvor iza Opštine. Isti svjedok navodi da je nakon zaustavljanja putničkog vozila pred opštinom, njima rečeno da izađu vani, stim što ovaj svjedok nije mogao sa sigurnošću navesti ko im je od njih trojice rekao da izađu iz vozila. Svjedok Grgić navodi da su ih tada usmjerili u pravcu čaršije, da se sa braćom kretao jedan iza drugog prema spomeniku iz II svjetskog rata, na način da je on išao prvi, a braća iza njega, da su se kretali uz desnu ivicu kolovoza gledajući u pravcu Teslića, za koje vrijeme je optuženi Milić Mladen i Marković Goran koji je u ruci nosio automatsku pušku, išli pored njih sa njihove lijeve strane, dok je optuženi Vranješ sa puškom u ruci išao iza njih.

134. Isti svjedok ističe da je osjećao nešto negativno, da optuženi Vranješ i Milić, kao i Marković Goran zv. "Markan" nisu među sobom komunicirali, pa pošto su ih povelili u drugom smjeru od očekivanog, u pravcu čaršije, gdje nije čuo da postoji zatvor, pitao je optuženog Milić Mladena: "Kuda nas vodite?", na koje pitanje mu Milić Mladen ništa nije odgovorio, već se povukao unazad, da bi nakon par sekundi čuo da Marković repetira pušku i rafalnom paljbom puca prema njemu i njegovoj braći. Svjedok ističe da optuženi Vranješ i Milić, kao i Markan nisu međusobno komunicirali iz razloga što su znali gdje ih vode i šta rade.

135. Na ove okolnosti u svojoj odbrani datoj u istrazi optuženi Vranješ Ljubiša je u znatnom dijelu predmetni događaj opisao na način kako je to naveo i svjedok Grgić Viktor, tim što ističe da je Markan naredio trojici braće Grgić da krenu naprijed prema Maslovarama, odnosno trotoarom pored spomenika palim borcima iz II svjetskog rata. Optuženi Vranješ ističe da se za vrijeme njihovog kretanja prema spomeniku sa puškom u ruci nalazio iza braće Grgić na udaljenosti od pet metara, da se Markan kretao paralelno sa braćom Grgić na udaljenosti od oko dva metra, tim što je od njega bio udaljen oko tri metra, dok se optuženi Mladen nalazio na njegovoj desnoj strani na udaljenosti oko dva metra gledajući iz pravca njihovog kretanja.

136. Tačnu lokaciju mjesta gdje je oštećeni Viktor pitao optuženog Milića “kuda nas vodite?” i gdje je došlo do pucanja iz automatske puške u braću Grgić od strane Markana, pripadnika VP7551 Banja Luka, sud je utvrdio na osnovu iskaza svjedoka Grgić Viktora, kao i uvidom u materijalne dokaze, a to su Skica lica mjesta i video zapis o pokazivanju lica mjesta. Oštećeni Grgić Viktor je u svom iskazu naveo da su nakon izlaska iz vozila kod zgrade opštine Kotor Varoš prošli opštinu i da se kritični događaj desio dok se sa braćom nalazio na trotoaru, kod spomenika palim borcima iz II svjetskog rata. Ovo mjesto oštećeni je precizno pokazao prilikom pokazivanja lica mjesta pripadnicima SJB Banja Luka, što je snimljeno video zapisom i snimak uveden kao dokaz.

137. Takođe je i optuženi Vranješ Ljubiša u svojoj odbrani datoj u istrazi rekao da su se braća Grgić kretala trotoarom, te da su dvojica braće ubijena pored spomenika.

138. Uvidom u Skicu lica mjesta kao i uvidom u video snimak sačinjen prilikom pokazivanja lica mjesta od strane oštećenog Grgić Viktora, proizilazi da je oštećeni Viktor, inspektorima CJB Banja Luka na veoma uvjerljiv i detaljan način opisao kretanje njega i njegove braće kao i kretanje optuženih Vranjeha i Milića, te Marković Gorana, i to od momenta zaustavljanja vozila kod zgrade opštine u Kotor Varoši pa do mjesta gdje je došlo do pucanja iz automatske puške u njih trojicu braće, a to mjesto je na trotoaru glavne ulice, pored parka gdje se nalazi spomenik palim borcima iz II svjetskog rata.

139. Uvidom u Skicu lica mjesta, a naročito u video snimak pokazivanja lica mjesta jasno proizilazi da je udaljenost od mjesta zaustavljanja vozila pa do mjesta pucanja i ubistva Zdravka i Ive Grgića oko dvadesetak metara. U odnosu na ovu činjenicu Sud se mogao uvjeriti i prilikom obilaska lica mjesta u Kotor Varoši. Imajući u vidu nesporno utvrđenu činjenicu da su se braća Grgić i optuženi, zajedno sa Marković Goranom, kretali od izlaska iz vozila “Ford eskort” trotoarom uz desnu ivicu kolovoza gledajući u pravcu Teslića, do mjesta na istom trotoaru gdje je došlo do ubistva braće Zdravka i Ive Grgića, nesporno proizilazi da su svi zajedno prošli kolski prolaz pored zgrade Opštine, odnosno da nisu skrenuli desno pored zgrade opštine u pravcu objekata iza opštine Kotor Varoš, gdje je, po izjavi oštećenog Viktora, kao i po iskazu svjedoka odbrane Radivojević Slobodana nekad bio stari zatvor. Na video zapisu pokazivanja lica mjesta od strane oštećenog Viktora jasno se vidi da se ovaj prolaz za objekte iza Opštine, nalazi odmah sa desne strane zgrade opštine, gledajući od pravca ulaza u Opštinu, dok se trotoar proteže od opštine dalje prema stepeništu u pravcu

Teslića, a da se na desnoj strani trotoara nalazi park i spomenik palim borcima.

140. Optuženi Vranješ i Milić u svojim odbranama datim u istrazi nisu spominjali da braću Grgić trebaju odvesti u zatvor iza Opštine. Optuženi Vranješ je u svojoj odbrani tvrdio da mu je Markan rekao da se lica treba da prebace do Vatrogasnog doma i Opštine radi ispitivanja, a da se Vatrogasni dom nalazi sa iste strane ulice kao i Opština, samo 50-tak metara prije Opštine gledajući u pravcu njihovog kretanja. Takođe, optuženi Vranješ je u odbrani naveo da je kasnije saznao da na prostoru gdje je došlo do ubistva dvojice braće Grgića nema zatvora, odnosno da tu nema ništa, jer je taj dio izložen snajperskoj vatri.

141. Optuženi Milić u svojoj odbrani datoj u istrazi ističe kako je od njega zatraženo da oštećenog Viktora i još dvojicu lica odveze u neki zatvor koji se nalazio u gradu, što je i učinio, te dolaskom pred tu zgradu gdje se nalazio zatvor, odnosno u blizini te zgrade, zaustavio je vozilo, nakon čega se vozilom vratio pred policijsku stanicu.

142. S obzirom da iz iskaza svjedoka Viktora Grgića, čiji je iskaz Sud prihvatio kao uvjerljiv i vjerodostojan, a što ne osporava u svojoj odbrani ni optuženi Vranješ, proizilazi da se ubistvo braće Grgić desilo na trotoaru pored spomenika, a što se vidi i na Video zapisu o pokazivanju lica mjesta, nesporno proizilazi da braća Grgić nisu povedena u zgradu Opštine Kotor Varoš niti u objekat iza zgrade opštine Kotor Varoš, već da su po izlasku iz vozila usmjereni da se kreću u pravcu Maslovara, kako to kaže optuženi Vranješ, odnosno prema stepeništu i čaršiji, kako je to naveo oštećeni Grgić Viktor, a to je isti pravac od opštine prema Tesliću.

143. Sud nije prihvatio tvrdnju optuženog Milića da je po zaustavljanju vozila pred zgradom gdje se nalazio zatvor i nakon što su braća Grgić izašli iz vozila zajedno sa optuženim Milićem i Marković Goranom, odmah sa vozilom otišao nazad u Policijsku stanicu Kotor Varoš. Ovakva odbrana optuženog Milića potpuno je suprotna kako sa iskazom svjedoka oštećenog Grgić Viktora, tako i sa odbranom optuženog Vranješ Ljubiše, koji su saglasno istakli da su braća Zdravko Ivo i Viktor Grgić po izlasku iz vozila povedeni trotoarom u pravcu spomenika, a da su ih vodili optuženi zajedno sa Marković Goranom.

144. Svjedok Grgić Viktor je u svom iskazu, koji iskaz je sud prihvatio kao vjerodostojan, naveo da je optuženi Ljubiša Vranješ tada u ruci nosio automatsku pušku i da se kretao iza njih, što je optuženi Vranješ u svojoj odbrani potvrdio, a da se Marković Goran sa automatskom puškom kretao pored njega i njegove braće sa njihove lijeve strane, dok je optuženi Mladen išao ispred Gorana sa iste strane. Takođe i optuženi Vranješ je u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da je optuženi Milić Mladen, prateći braću Grgić, išao ispred njega.

145. Sud je prihvatio iskaz oštećenog Grgić Viktora, da je tom prilikom u jednom momentu pitao optuženog Milića: "kuda nas vodite", na koje pitanje mu optuženi Milić nije odgovorio već se počeo povlačiti unazad. Sud je ovaj dio iskaza prihvatio kao vjerodostojan budući da je dat veoma pouzdano i sa detaljima koji jasno ukazuju da je oštećeni, kao jedini preživjeli

svjedok ubistva braće, ove okolnosti jasno uočio, zapamtio i istinito opisao.

146. Naime, optuženi Vranješ je u svojoj odbrani potvrdio iskaz svjedoka Grgića da je optuženi Milić učestvovao u vođenju braće Grgić u pravcu spomenika, a zbog činjenice da su braća Grgić povedena u pravcu gdje, po iskazu i svjedoka Viktora kao i optuženog Vranješa više nema zatvora, pitanje oštećenog Viktora, koje je uputio optuženom Miliću, kao licu kojeg je najbolje od njih trojice poznavao: "kuda nas vodite", sudu je sasvim logično.

147. Sud je takođe kao istinit i vjerodostojan prihvatio i iskaz svjedoka Grgić Viktora da se nakon ovog pitanja optuženi Milić počeo unazad povlačiti, ne dajući mu pri tom nikakav odgovor, nakon čega je vidio da je Markan, repetirao automatsku pušku u namjeri da puca i iz iste rafalno ispalio više hitaca u njegovom pravcu i u pravcu njegove braće. Po mišljenju Suda ovakav opis događaja u odnosu na optuženog Milića, svjedok Grgić je dao potpuno iskreno i vjerodostojno, budući da ovaj svjedok, dalje ne spominje optužene Milića i Vranješa, iskreno navodeći da od tog momenta više nije vidio gdje su se optuženi nalazili, a vjerodostojnost njegovog iskaza proizilazi i iz odbrane optuženog Vranješa, koji je takođe naveo kako je vidio da je Marković Goran zv. Markan rafalno pucao iz automatske puške u pravcu braće Grgić.

148. Optuženi Vranješ je u svojoj odbrani izjavio kako je Markan pucao po braći Grgić bez bilo kakvog prethodnog razgovora, komentara ili povika, što je u saglasnosti i sa iskazom svjedoka oštećenog Grgić Viktora, koji je takođe rekao da tom prilikom niko nije ništa razgovarao, međutim ovo kratko pitanje koje je svjedok oštećeni Viktor, kao prvi u koloni, postavio optuženom Mladenu u momentu dok se Mladen nalazio pored njega, optuženi Vranješ, po mišljenju Suda, nije morao ni čuti, kao ni vidjeti reakciju Milića, budući da je sa puškom u ruci išao par metara iza zadnjeg od braće Grgić u koloni.

149. Sud je na osnovu iskaza svjedoka oštećenog Grgić Viktora, koji je bio očevidac događaja i koji je opisao način na koji je Marković Goran zv. Markan na njih pucao, a čiji je iskaz sud prihvatio kao pouzdan i vjerodostojan, budući da je isti dat veoma jasno, detaljno i dosljedno, a takođe korespondira i dopunjuje se i sa odbranom optuženog Vranješ Ljubiše, nesporno utvrdio da je kritičnog događaja u braću Grgić rafalno sa više metaka iz automatske puške pucao Markan, koji je prethodno istu pušku repetirao u namjeri da braću ubije. Svjedok Grgić Viktor ističe da je, nakon što se Milić počeo povlačiti unazad, vidio kako je Markan repetirao automatsku pušku u namjeri da puca, u kom momentu je isti svjedok rekao braći: "bježimo", da bi odmah potom Markan počeo rafalno da puca u njegovom pravcu i pravcu njegove braće.

150. Svjedok Grgić ističe da su ga tom prilikom puščani meci pogodili u obje šake, od čega se zaokrenuo i vidio je svoju braću Zdravka i Ivu kako padaju, a samo mjesto događaja je pri kraju trotora blizu stepenica koje vode za čaršiju. Svjedok Grgić navodi da je u momentu ranjavanja u obje šake počeo da bježi sa lica mjesta u pravcu rijeke Vrbanje, te da je u vrijeme dok je trčao prema Vrbanji čuo još desetak sekundi rafalnu paljbu koja je dolazila sa mjesta gdje se predmetni događaj desio. Optuženi Vranješ Ljubiša u svojoj odbrani datoj u iskazu na ove okolnosti je naveo da je Markan počeo pucati po braći Grgić

rafalnom paljbom iz automatske puške, te da je u jednom trenutku vidio da jedan od trojice braće Grgić bježi. Ovaj optuženi je takođe izjavio da su braća Grgić ubijena pored spomenika, a da za trećom osobom koja je pobjegla niko nije trčao.

f. Smrt dva i ranjavanje jednog civila kao posljedica pucanja u civile

151. U međunarodnom pravu, elementi osnovnih radnji ubistva su: smrt žrtve koja je nastupila kao posljedica djela ili propusta izvršioca, koje je učinjeno sa namjerom da se ubije, odnosno sa razumnom sviješću da će ta radnja vjerovatno izazvati smrt.

152. Da su kritične prilike braća Zdravko i Ivo Grgić poginuli na licu mjesta u blizini spomenika od posljedica rafalnog pucanja iz automatske puške u iste, sud je utvrdio i na osnovu iskaza svjedoka Brkić Želimira. On je istakao da je kao komandant voda za asanaciju u opštini Kotor Varoš, odmah ujutro vidio tragove krvi u blizini stepeništa, da su tijela od strane radnika sklonjena u obližnju napuštenu slastičarnicu, te da je vidio kada su ista tijela u vrećama iznešena iz slastičarnice i sa traktorom odvežena do groblja gdje su sahranjeni, stim da njihovi grobovi nisu obilježeni. Isti svjedok ističe da je tom prilikom saznao da se radi o braći Ivi i Zdravku Grgiću, a da policija nije vršila uviđaj.

153. Svjedok Čizmić Emir ističe da je u kritično vrijeme radio u civilnoj zaštiti, da mu je komandir bio svjedok Brkić Želimir, da su u civilnoj zaštiti imali traktor i da su kupili leševe u vreće i posle sahranjivali. Takođe, ovaj svjedok navodi da je tek poslije čuo da su Ivo i Zdravko Grgić poginuli, a da je Grgić Viktor preživio.

154. Da je kritične večeri nakon odvoženja braće Grgić iz kućnog pritvora od strane optuženih i Marković Gorana, došlo do ubistva braće Ive i Zdravka Grgića proizilazi i iz iskaza svjedoka Mihajlović Zorana koji je naveo da je čuo za ubistvo, kao i svjedoka Popović Zorana koji je istakao da je nakon dva do tri dana čuo da su braća Grgić strijeljani.

155. Činjenicu da je oštećeni Grgić Viktor prilikom pucanja iz vatrenog oružja u njega i njegovu braću, pobjegao sa lica mjesta sud je utvrdio i na osnovu saglasnih izjava svjedoka S-1, Bašić Ejuba, kao i Kajkut Danka, koji je naveo da je od optuženog Vranješa nekoliko dana posle predmetnog događaja čuo da je Viktor pobjegao i da mu je isti rekao: "Pobjegao Viktor". Iz iskaza svjedoka S-1 proizilazi da je ovaj svjedok upravo od Kajkut Danka saznao da je Viktor živ, a svjedok Bašić Ejub uvjerljivo je svjedočio na okolnost susreta sa Grgić Viktorom odmah sutradan po njegovom ranjavanju, opisujući detaljno izgled Grgić Viktora, kao i rane koje je zadobio u predjelu šaka.

156. Na osnovu Naredbe Kantonalnog suda u Zenici br: Kri 60/02 od 04.07.2002.godine, da se izvrši ekshumacija žrtava rata na više lokacija na teritoriji opštine Kotor Varoš, Zapisnika o ekshumaciji, koji je sačinjen od strane Kantonalnog suda u Zenici, broj Kri 60/02 od 20.07.2002.godine, Foto-dokumentacije ekshumacije na Katoličkom groblju Sv. Ante, Vrbanjci, Kotor Varoš, od 08-10.07.2002.godine, Skice lica mjesta ekshumacije na katoličkom groblju Sv. Ante u Kotor Varoši, Foto- dokumentacije pregleda tijela iz Kotor

Varoši, sačinjene na Gradskom groblju Visoko, dana 02.08.2008.godine, nesporno proizilazi da su prilikom ekshumacije i pregleda posmrtnih ostataka na katoličkom groblju Sveti Ante” u Kotor Varoši, pod br. ½ pronađeni posmrtni ostaci lica koje je u postupku identifikacije koja je obavljena u prostorijama Službe za sudku medicinu i patologiju JKP Gradsko Groblje Visoko, identifikovano kao Grgić Ivo, sin Mijata, rođ. 1968. godine, koji je stradao u Kotor Varoši dana 06.07.1992.godine, a identitet je potvrdio Grgić Viktor njegov brat. Pregledom posmrtnih ostataka označenih oznakom “katoličko groblje Sveti Anto br. 1/3” utvrđeno je u postupku identifikacije da se radi o Grgić Zdravku, sinu Mijata, koji je rođen 1963.godine u Kotor Varoši, koji je stradao u Kotor Varoši dana 06.07.1992.godine, a koga je identifikovao brat Grgić Viktor.

157. Na osnovu Sudsko medicinske ekspertize posmrtnih ostataka nađenih na lokalitetima opštine Kotor Varoš koja je sačinjena od strane vještaka sudske medicine Silajdžić – Brkić dr. Sabihe²⁸, konstatovani su pronađeni ostaci odjeće, zubni status, dokaz povrijeđivanja, kao i uzrok i karakter smrti za lica koja su identifikovana kao Grgić Ivo i Grgić Zdravko. Uzrok smrti oštećenog Grgić Ive su Lokacija i karakter povreda upućuju na djelovanje drugog lica.

158. U odnosu na oštećenog Grgić Zdravka, konstatovane su Uzrok njegove smrti je

159. Ista vještakinja je svoj nalaz i mišljenje na ove okolnosti dala na glavnom pretresu, gdje je iznijela zaključke do kojih je došla prilikom izrade Sudsko medicinske ekspertize, stim što je istakla da su povrede kod oštećenih Ive i Zdravka Grgića nanijete višestrukim djelovanjem projektila iz vatrenog oružja. Ovaj nalaz i mišljenje Sud je prihvatio kao stručan i objektivna, a na isti nalaz i mišljenje odbrana nije imala primjedbi.

160. Uvidom u Izvode iz Matičnih knjiga umrlih za opštinu Kotor Varoš, nesporno proizilazi da su braća Grgić Zdravko i Grgić Ivo preminuli dana 06.07.1992.godine u Kotor Varoši, a to proizilazi i iz Zapisnika o utvrđivanju identiteta posmrtnih ostataka Grgić Zdravka i Grgić Ive, gdje se kao datum i mjesto stradanja navodi 06.07.1992. u Kotor Varoši

161. Da je oštećeni Grgić Viktor prilikom pucanja Marković Gorana iz automatske puške u njega i njegovu braću, pogođen i ranjen u obje šake, sud je nesporno utvrdio kako iz saglasnih iskaza svjedoka Grgić Viktora, Bašić Ejuba i Sadiković Muhameda, tako i na osnovu Nalaza i mišljenja vještaka patologa dr. Karan Željka.

162. Svjedok Grgić Viktor je u svom iskazu sam opisao način na koji je povrijeđen i opis povreda, ističući da je puščanim mecima koje je ispalio Marković Goran zvan Markan, pogođen u predjelu šaka. Svjedok Bašić Ejub, koji je doktor po struci i koji je oštećenog

²⁸ T-10-Sudsko medicinska ekspertiza posmrtnih ostataka nađenih na lokalitetu općine Kotor Varoš (katoličko groblje Sveti Anto, katoličko groblje Postolje, Donji Hadrovci, Tomić, Plitska, Sokoline, srednje Brdo, Dabovci), sačinjen od strane stalnog sudskog vještaka Silajdžić Brkić dr Sabihe, specijaliste sudske medicine, Visoko, avgust 2002. godine

Viktora vidio odmah sutradan po ranjavanju u svom iskazu je naveo da je kod oštećenog Viktora uočio prostrelne povrede na obje šake, koje rane je lično medicinski obradio i zašio. Takođe i svjedok Sadiković Muhamed je izjavio da je neposredno posle ranjavanja, oštećenog Viktora vidio dok je boravio u neselju Zagrađe, da je tada vidio povrede ruke kod Viktora, te od svjedoka Bašić Ejuba čuo da mu je ovaj svjedok pružio medicinsku pomoć.

163. Sud je izvršio uvid u Nalaz vještačenja Zavoda za sudsku medicinu Republike Srpske, koje vještačenje je izradio vještak sudske medicine dr. Željko Karan²⁹, a u kome je navedeno da se na osnovu medicinskog dokumenta od 08.07.1992.godine, u koji je vještak izvršio uvid, vidi da je imenovani U svom zaključku vještak dr. Karan Željko navodi da se kritične prilike desio događaj u kojem je upotrebjeno vatreno oružje i u kojem je strijelnu povredu u predjelima obadvije šake zadobio oštećeni Grgić Viktor. Strijelne rane nastale su djelovanjem jednog ili više projektila ispaljenih iz ručnog vatrene oružja. Imajući u vidu trajni i znatan gubitak funkcije obadvije šake, radi se o kvalifikovanom obliku teške tjelesne povrede. Vještak dr. Karan Željko je na glavnom pretresu usmeno iznio svoj nalaz i mišljenje ostajući u svemu kod svog nalaza datog u pismenom obliku. Ovaj nalaz i mišljenje Sud je prihvatio kao stručan i objektivan, a na isti nalaz i mišljenje odbrana nije imala primjedbi.

g. Optuženi su znali da će lice kojem pomažu izvršiti ubistvo, te nema ekscesa u izvršenju djela

164. Sud nije prihvatio tvrdnju optuženog Vranješa da nije očekivao da će Markan pucati i da je bio zgranut kada je to učinio, a da to sigurno nije očekivao ni optuženi Mladen, kao što nije prihvatio ni odbranu optuženog Milića da u momentu ubistva braće Grgić, uopšte nije bio prisutan na licu mjesta, smatrajući da su iste odbrane date u cilju izbjegavanja krivice.

165. Branioци optuženih u završnoj riječi zastupali su tezu da je događaj vezano za pucanje u braću Grgić, od strane Marković Gorana zvanog "Markan", bio eksces koji optuženi nisu mogli predvidjeti i zbog čega isti ne mogu krivično odgovarati, što sud takođe nije prihvatio, budući da ovakve tvrdnje optuženih i njihovih branilaca nisu u saglasnosti sa provedenim dokazima, a naročito sa iskazom svjedoka Grgić Viktora, koji je bio očevidac događaja i čiji iskaz je sud u cjelosti prihvatio kao vjerodostojan.

166. Prije svega, Sud nije prihvatio odbranu optuženih da su kritične večeri postupali po naređenju pretpostavljenog Slobodana Dubočanina da prebace braću Grgiće radi ispitivanja. Naime optuženi Vranješ je u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da mu je Goran Marković, zv. Markan, te večeri rekao da mu je Slobodan Dubočanin rekao da se ta lica prebace do Vatrogasnog doma i Opštine radi ispitivanja i da ih Slobo treba ispitati. Isti optuženi je istakao

²⁹ T-11- Nalaz i mišljenje vještaka Karan Željka, od 28.08.2010. godine

da je od dvije silueta koje je vidio u blizini zgrade Opštine pomislio da je jedan od njih Slobodan Dubočanin, ali je kasnije saznao da na tom prostoru gdje su dovedeni nema zatvora, da nema ništa, jer je taj dio izložen snajperskoj vatri.

167. Optuženi Milić Mladen je u svojoj odbrani datoj u istrazi naveo da mu je neko od njih dvojice, odnosno Ljubiša ili Goran, tražio da odveze Viktora i još dvojicu u neki zatvor, a za Slobodana Dubočanina je istakao da je isti bio pretpostavljeni starješina svima njima i specijali i njegovoj jedinici. Isti optuženi takođe je naveo da se sjeća da je zbog ovog događaja Slobodan Dubočanin pozivao neke ljude na razgovor, ali da on lično nije pozivan, niti se sjeća da li su Ljubiša i Goran kod Slobodana išli na razgovor. U momentu kada je dovezao braću Grgić i zaustavio vozilo misli da nije vidio ni jedno lice u blizini tog mjesta.

168. Svjedoci odbrane Mihajlović Zoran i Popović Zoran saglasno su izjavili da je kritične večeri neko rekao optuženom Mladenu da odveze braću Grgiće u zatvor, ali da ne znaju ko je to rekao, stim što svjedok Mihajlović ističe da njega zbog predmetnog događaja niko ništa nije pitao i ne zna da li je vođena istraga, a svjedok Popović Zoran navodi da tom prilikom nije vidio Slobodana ispred policijske stanice. Svjedok odbrane Slobodan Radivojević u svom iskazu je naveo da je noć uoči Petrovdana, a to je 11.07.1992.godine, u Policijskoj stanici Kotor Varoš bio prisutan kada je Slobodan Dubočanin pozvao Markana i rekao mu da nađe dva do tri čovjeka da braću Grgić privedu u zatvor, te da mu je sutradan Dubočanin rekao da su braća Grgić pobijena. Svjedok optužbe Kajkut Danko je u svom iskazu datom na glavnom pretresu naveo da je Slobodan Dubočanin u inkriminisanom periodu bio operativac u komandi i da je mogao izdavati naredbe. Međutim u izjavi koju je dao u istrazi isti svjedok je tvrdio da je Slobodan Dubočanin bio na čelu TO Starčevica koja je brojala oko 15 ljudi i da oni nisu odgovarali nikome.

169. Uvidom u Spisak pripadnika Specijalnog odreda policije CJB Banja Luka³⁰, kao i u Spisak ljudstva specijalnog odreda³¹ se vidi da Slobodan Dubočanin nije bio pripadnik ovog odreda, a u toku postupka u spis Suda nije uveden ni jedan materijalni dokaz iz kojeg proizilazi da je Slobodan Dubočanin bio nadređen u Kotor Varoši svim pripadnicima srpskih oružanih formacija ili da je izdavao neka naređenja.

170. U toku postupka nesporno je utvrđeno, a to je već i obrazloženo, da je optuženi Vranješ Ljubiša pripadao Specijalnom odredu policije SJB Banja Luka, a da su optuženi Milić Mladen, kao i Marković Goran zv. Kubura, bili pripadnici Druge lake pješadijske Banjalučke brigade, odnosno VP 7551 Banja Luka, što znači da su optuženi bili u različitim oružanim formacijama.

171. Svjedok Gajić Darko je u svom iskazu naveo da je pripadao Specijalnom odredu policije kao i optuženi Vranješ Ljubiša i da su pripadnici ovog odreda naređenja primali od

³⁰ T-29 -Spisak pripadnika specijalnog odreda milicije CSB Banja Luka – platni spisak za avgust 1992. godine

³¹ T-28- Spisak ljudstva specijalnog odreda

kapetana Lukića, za kojeg je sud utvrdio da se u navedenim spiskovima pripadnika specijalnog odreda nalazi na prvom mjestu. Isti svjedok je istakao da Marković Goran nije bio pripadnik njihovog odreda i da nije mogao izdavati naredbe optuženom Vranješ. Takođe u toku postupka nije proveden ni jedan dokaz koji bi ukazivao da je Marković Goran zv. Markan imao bilo kakvu naredbodavnu funkciju u odnosu na druge pripadnike jedinice VP 7551 Banja Luka ili Specijalnog odreda policije.

172. U predmetnom postupku je na osnovu iskaza svjedoka Brkić Želimira, čiji iskaz je sud prihvatio kao pouzdan i vjerodostojan utvrđeno da na licu mjesta nije vršen uviđaj povodom ubistva braće Grgić, a da nije vođena sveobuhvatna istraga, sud je utvrdio i na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Kajkut Danka i Mihajlović Zorana, koji, iako su imali određena saznanja o ovom događaju, nisu pozivani na razgovor, kao i na osnovu odbrane optuženog Milića koji je naveo da o predmetnom događaju nije ispitivan, niti se sjeća da su Ljubiša i Goran išli na razgovor. Optuženi Vranješ je rekao da je na ovaj događaj čak bio zaboravio, što ukazuje da nije snosio posljedice.

173. Takođe, Sud je iz provedenih dokaza analizirao i ponašanje optuženih nakon predmetnog događaja. Nijedan od optuženih u svojoj odbrani nije naveo da je Slobodana Dubočanina ili bilo kojeg drugog nadređenog obavijestio o ubistvu braće Grgić. Optuženi Vranješ je naveo kako misli da se sa Mladenom vratio vozilom u policijsku stanicu Kotor Varoš, dok je Markan ostao sam na licu mjesta. Optuženi Mladen je takođe istakao da se odmah vratio u policijsku stanicu. Svjedok Mihajlović Zoran je naveo kako mu je optuženi Mladen rekao da ne zna ništa o ubistvu braće Grgić, a svjedok Popović Zoran je istakao da se optuženi Mladen, par minuta nakon što je odvezao braću Grgić vratio u policijsku stanicu i da Mladen ništa nije pričao, osim što je par dana kasnije rekao da je braću Grgić odvezao pred zatvor i da se vratio. U toku postupka više svjedoka je saglasno izjavilo da je Slobodan Dubočanin preminuo.

174. Nakon analize iskaza navedenih svjedoka i odbrana optuženih na okolnost davanja naredbe od strane Slobodana Dubočanina da se braća Grgić odvedu iz kućnog pritvora radi ispitivanja, sud tu tvrdnju nije prihvatio. Naime, jedini svjedok koji je u toku dokaznog postupka istakao da je lično čuo kako Slobodan Dubočanin govori Markanu da nađe dvojicu, trojicu lica radi privođenja braće Grgić u zatvor, je Radivojević Slobodan, koji je u više navrata tokom ispitivanja uporno i dosljedno tvrdio da se taj događaj desio 11.07.1992.godine, odnosno noć prije Petrovdana, premda je u toku postupka nesporno utvrđeno da je predmetni događaj bio 06.07.1992. godine, zbog čega njegov iskaz sud smatra nepouzdanim, pogotovo iz razloga što iskaz ovog svjedoka nije potvrđen ni jednim drugim dokazom.

175. Imajući u vidu da ni jedan drugi svjedok, kao ni optuženi, nisu naveli da su od Slobodana Dubočanina čuli takvo naređenje, zatim činjenicu da su optuženi Vranješ i Milić bili u različitim oružanim formacijama, da je optuženi Vranješ imao drugu liniju komandovanja, da mu Marković Goran nije mogao izdavati naređenja, te da optuženi ni nakon inkriminisanog događaja nisu o tome nikoga obavjestili, niti su davali iskaze u

postupku istrage, Sud smatra da takve naredbe nije ni bilo.

176. Optuženi su po mišljenju Suda od samog dolaska po braću Grgić imali svijest da ih Marković Goran namjerava ubiti, o čemu sud zaključuje i na osnovu ponašanja optuženih u ključnim momentima po dolasku pred zgradu opštine i sprovođenja do mjesta na kojem Marković puca u braću Grgić, pri čemu između optuženih i Markovića nema nikakve komunikacije, a što bi bilo logično kada su nakon izlaska iz automobila svi zajedno krenuli u suprotnom pravcu od ulaza u Opštinu ili nekog zatvora, kako tvrde da je bilo dogovoreno, i kako je to uostalom optuženi Vranješ rekao braći Grgić prilikom dolaska po njih da ih vode na ispitivanje.

177. Suprotno tome, oni ne samo da ne postavljaju nikakva pitanja Markoviću, već i na konkretan upit Grgić Viktora koji u tom trenutku vidi da ih ne vode u pravcu bilo kakvog objekta za zatvaranje, kako im je rečeno, optuženi Milić ništa ne odgovara, niti išta pita Markovića, već se samo povlači nazad, čime na jasan način potvrđuje da zna šta će se nakon toga desiti.

h. Actus reus i mens rea optuženih

178. Sud je, analizirajući sve provedene dokaze kako pojedinačno tako i u njihovoj međusobnoj vezi, van razumne sumnje zaključio da su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen sa umišljajem pomagali Marković Goranu zv. Markan da počini krivično dijelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, ubijanjem, na način kako je to navedeno u dispozitivu presude.

179. Naime, optuženi Vranješ i Milić su zajedno sa Markanom došli do kuće Tešić Nenada u kojoj kući su u kućnom pritvoru boravili civili braća Grgić, a potom je optuženi Vranješ, u uniformi i naoružan sa automatskom puškom, lično tražio od svjedoka S-1, kao i od oštećenog Grgić Viktora da sa njima sva trojica braće Grgić pođu na ispitivanje. Takođe, optuženi su zajedno sa Markanom bili prisutni i kad su oštećena lica, braća Grgić, po naredbi optuženog Vranjeha ušli u putničko vozilo marke "Ford eskort", kojom prilikom je optuženi Milić otvorio vrata, te su zajedno sa istim vozilom, kojim je upravljao optuženi Milić Mladen dovezli oštećene do zgrade opštine Kotor Varoš.

180. Optuženi su bili prisutni i kada je braći Grgić naređeno da izađu iz vozila i krenu u pravcu spomenika žrtvama II svjetskog rata gdje nije bilo objekata koji su služili kao zatvor ili mjesto za ispitivanje, a što je i sam optuženi Vranješ naveo. Cijelo vrijeme optuženi Vranješ i Markan su nosili automatske puške i sa oružjem u ruci sprovodili su ih, zajedno sa optuženim Milićem, sve do mjesta izvršenja djela.

181. Sam čin ubijanja nesporno se desio odmah nakon što je Grgić Viktor pitao optuženog Milića "gdje nas to vodite", na koje pitanje mu optuženi Milić nije odgovorio već se počeo povlačiti unazad. Iz odbrane optuženog Vranjeha se vidi da su oba optužena bila na licu mjesta kada je Markan pucao iz automatske puške po braći Grgić, u namjeri da ubije

braću Grgić. U konkretnom slučaju glavni izvršilac djela je u namjeri da ubije pucao u tri lica što je za posljedicu imalo smrt dva lica i teške tjelesne povrede jednog lica.

182. Ovakvim svojim radnjama optuženi su umišljajno pomogli Marković Goranu zv. Markan da počini krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, ubijanjem.

183. Oštećena braća Grgić kritičnog događaja nisu pružala nikakav otpor, niti su raspolagala bilo kakvim sredstvima napada. Optuženi Vranješ i Milić su u vrijeme oružanog sukoba i počinjenja dijela bili pripadnici srpskih oružanih formacija, koje svojstvo je imao i Marković Goran, zv. Markan, dok su oštećeni bili civili, držani u kućnom pritvoru, zbog čega su bez opiranja slijedili naredbu da napuste kuću Tešić Nenada i da uđu u vozilo "Ford eskort", da na određenom mjestu izađu iz istog vozila i da se kreću u pravcu spomenika i čaršije, sve do momenta kada je Markan, u namjeri da ubije, rafalnom paljbom iz automatske puške pucao po braći Grgić.

184. Radnje koje su optuženi Vranješ i Milić preduzeli očito su bile usmjerene na omogućavanje izvršenja predmetnog krivičnog djela od strane drugog lica. Pomenutim utvrđenim radnjama optuženi Vranješ i Milić su olakšali drugom da izvrši krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, ubijanjem. U konkretnom slučaju optuženi nisu učestvovali u samoj radnji izvršenja krivičnog djela, već su učestvovali u tuđem djelu, odnosno djelu koje ostvaruje neko drugi.

185. Po mišljenju Suda, preduzete radnje optuženih su doprinijele ostvarivanju predmetnog krivičnog djela i imale su značaj u njegovom izvršenju. Sud je nesporno utvrdio da su optuženi Vranješ i Milić ove radnje pomaganja učinili sa direktnim umišljajem, s obzirom da su bili svjesni da tim radnjama pružaju pomoć učinioocu krivičnog djela u izvršenju inkriminisanog djela.

186. Njihove radnje predstavljaju fizičko pomaganje, pošto su pružili fizičku pomoć drugom licu da počini krivično djelo, preduzimajući više radnji i to: naređivanje braći Grgić da izađu iz kuće Tešić Nenada, gdje su se nalazili u kućnom pritvoru, izvođenje braće Grgić iz kuće i uvođenje u putničko vozilo, zatim radnja prebacivanja izvršioca i oštećenih putničkim vozilom do blizine mjesta izvršenja djela, potom sprovođenje oštećenih braće Grgić do mjesta gdje je djelo izvršeno, te izmicanje unazad kako bi drugom licu bilo omogućeno da djelo izvrši.

187. Sud napominje da je pomaganje, ohrabrivanje ili moralna podrška koju pruža pomagač i podržavalac moralo imati značajan efekat na izvršenje krivičnog djela. Međutim, tužilaštvo ne mora dokazati da krivično djelo ne bi bilo izvršeno bez doprinosa pomagača i podržavaoca.³²

³² *Mrkšić i Šjivčanin*, drugostepena presuda, para. 81 (nalazi "da nije potreban dokaz o postojanju uzročnopoljedične veze između ponašanja pomagača i podržavaoca i počinjenja krivičnog djela ili dokaz da

188. Optuženi Vranješ i Milić preduzimanjem opisanih radnji takođe su bili svjesni i bitnih obilježja počinjenog djela, odnosno da je djelo počinjeno u suprotnosti sa međunarodnim pravom, da je počinjeno u vrijeme oružanog sukoba, da je djelo povezano sa ratom, kao i da svojim radnjama pomažu izvršiocu djela da poćini djelo ratni zloćin protiv civilnog stanovništva.

189. Za postojanje pomaganja nije neophodno da je sam izvršilac krivićno odgovarao, odnosno da je kaćnjen za predmetno krivićno djelo. U konkretnom slućaju sud je na osnovu provedenih dokaza koje je naveo u ovom obrazloćenju, a naroćito na osnovu iskaza svjedoka Grgić Viktora, kao i na osnovu odbrane optućenog Vranješ Ljubiše, našao utvrćenim da je predmetno krivićno djelo Ratni zloćin protiv civilnog stanovništva poćinjeno na naćin kako je to navedeno u ćinjenićnom opisu presude, a takoćde sud je iz navedenih provedenih dokaza utvrdio da su izvršiocu tog djela u izvršenju pomogli optućeni Vranješ i Milić. Optućeni su braću Grgić doveli na mjesto gdje nije bilo zatvora, niti drugih objekata za ispitivanje, a Marković Goran je djelo izvršio nakon što se optućeni Milić, na pitanje svjedoka Grgića "kuda nas to vodite", bez odgovora poćeo povlaćiti unazad, što sve po mišljenju suda ukazuje na zakljućak da su optućeni znali za namjeru Marković Gorana da ubijanjem poćini predmetno djelo, te da su svojim radnjama sa umišljajem pomogli Marković Goranu, zv. Markan da na tom mjestu, svoju namjeru ostvari i zapoćne rafalno pucati iz automatske puške po braći Grgić.

190. Sud smatra da optućeni Vranješ i Milić nisu sa Marković Goranom djelili namjeru ubistva i da predmetno djelo nisu htjeli kao svoje, s obzirom da u ćinu ubijanja nisu ućestvovali, niti su predućimali radnje kako bi uhvatili svjedoka Grgić Viktora koji je poćeo bjećzati, a optućeni Milić prilikom predmetnog dogaćaja nije imao orućje.

B. INDIVIDUALNA ODGOVORNOST ZA POMAGANJE

191. Sud je u ćinjenićnom opisu izreke presude izostavio da je postojao "prethodno dogovor" meću optućenim i Marković Goranom kako je to u dispozitivu optućnice navedeno, a iz razloga što prethodni dogovor mora imati odrećeni cilj, a iz ćinjenićnog opisa optućnice se ne vidi na šta je bio prethodni dogovor usmjeren, niti je konkretan cilj prethodnog dogovora uopšte naveden, zbog ćega je sam prethodni dogovor ostao bez sadržaja, te kao takav nije ni mogao da bude posebno razmatran i ćijenjen.

192. Takoćde, u ćinjenićnom opisu optućnice jedino je za Marković Gorana zv. Markan navedeno da je imao namjeru da liši ćivota braću Grgić, te u toj namjeri pućao, što u kontekstu sa nepostojanjem jasno odrećenog cilja po prethodnom dogovoru, ukazuje da po

je takvo ponašanje bilo uslov koji je prethodio poćinjenju krivićnog djela"), *Brđanin*, drugostepena presuda, para. 348; *Simić*, drugostepena presuda, para. 85;

optužnici takva namjera nije ni postojala kod samih optuženih Vranješa i Milića. Sud u toku postupka nije utvrdio da su kritične prilike optuženi Vranješ i Milić pucali u braću Grgić.

193. Imajući u vidu navedeno sud nije prihvatio pravnu kvalifikaciju krivičnog djela iz optužnice da su optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen kao *saizvršioći* počinili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH u vezi sa članom 29. istog zakona, već je imajući u vidu sve provedene dokaze, kao i opis radnji koje su u optužnici navedene za optužene, predmetno krivično djelo kvalifikovao na način da su optuženi krivično djelo počinili kao pomagači, po članu 180, stav 1. KZ BiH, koji član propisuje da osoba koja pomaže u učinjenju krivičnog djela iz člana 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva) ovog zakona, individualno je odgovorna za to krivično djelo.

194. Važno je napomenuti da "nije potrebno dokazati postojanje plana ili dogovora između pomagača [ili podržavaoca] i osobe ili osoba koje su izvršila krivična djela"³³.

195. Sud je van razumne sumnje utvrdio da su optuženi svojim radnjama sa umišljajem pomogli drugom licu da ubijanjem učini krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH. Kod oba optužena sud je utvrdio postojanje kako *mens rea*, koja se ogleda u svijesti optuženih da svojim radnjama pomažu drugom licu da počinu konkretno krivično djelo, a takođe su u konkretnom slučaju oba optužena preduzetim radnjama (*actus reus*) pomogli drugom da izvrši predmetno krivično djelo. Time oba optužena snose krivičnu odgovornost za djelo koje je počinjeno i sud ih je oglasio krivim da su pomaganjem počinili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH u vezi sa članom 180 stav 1. KZ BiH.

C. ODMJERAVANJE KAZNE

196. Odlučujući o visini kazne Sud je cijenio sve okolnosti koje utiču na istu, a koje su propisane odredbom člana 48 KZ BiH, a naročito stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, kao i okolnosti pod kojima je djelo počinjeno. Takođe, prilikom odlučivanja o visini kazne Sud je imao u vidu i raniji život optuženih, njihovu osuđivanost, te njihove lične i porodične prilike. Prema tome Sud je cijenio kako olakšavajuće tako i otežavajuće okolnosti koje su se stekle na strani optuženih. Takođe, sud je pri odmjeravanju kazne imao u vidu i odredbu člana 31. stav 1. KZ Bosne i Hercegovine koja propisuje da se pomagač može blaže kazniti.

197. Prilikom odmjeravanja visine kazne sud je u odnosu na optuženog Vranješ Ljubišu od olakšavajućih okolnosti našao da je porodičan, otac jednog malodobnog djeteta, da je bez

³³ Presuda žalbenog vijeća *Krcnjelac*, paragraf 33, presuda žalbenog vijeća *Tadić*, paragraf 229

zaposlenja, te da nije do sada krivično odgovarao, dok mu otežavajuće okolnosti nije našao.

198. U odnosu na optuženog Milić Mladena sud je od olakšavajućih okolnosti našao da je porodičan, otac dvoje malodobne djece, dok mu je od otežavajućih okolnosti našao da je ..., zbog krivičnog djela falsifikovanja isprave iz člana 377. stav 1. KZ Republike Srpske i krivičnog djela navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja iz člana 381. stav 1 KZ Republie Srpske, osuđen na jedinstvenu novčanu kaznu u iznosu od 4.500,00 KM.

199. Činjenica da su se optuženi u toku glavnom pretresa korektno ponašali, odnosno da su imali dobro držanje i vladanje pre sudom, Sud nije posebno cijenio kao olakšavajuću okolnost, budući da je takvo ponašanje od strane optuženih bili očekivano.

200. Imajući u vidu da su optuženi sa umišljajem preduzeli više radnji pomaganja drugom licu da izvrši krivično djelo Ratni zločin protiv civilnih osoba iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, ubijanjem, da je ljudski život jedan od najvažnijih objekata krivično-pravne zaštite, kao i okolnost da su u konkretnom slučaju žrtve tri rođena brata od kojih su dva brata ubijena a treći zadobio tešku tjelesnu povredu, te s obzirom da žrtve predmetnog dijala svojim postupcima ničim nisu doprinijele da do istog dođe, Sud smatra da u konkretnom slučaju nema mjesta ublažavanju kazne na osnovu člana 31. stav 1. i člana 49. stav 1. i 2. KZ BiH, te da je kazna zatvora u trajanju od 10 godina adekvatna težini počinjenog krivičnog djela za koje su optuženi oglašeni krivim, posljedicama koje su proizašle, kao i okolnostima pod kojima je djelo počinjeno. Ovako odmjerena visina kazne po mišljenju Suda može djelovati kako individualno na optužene tako i preventivno na druge da ne čine ista ili slična krivična djela.

201. Na osnovu člana 56. KZ BiH optuženim se u izrečenu kaznu zatvora uračunava vrijeme koje su proveli u pritvoru po rješenju Okružnog suda u Banja Luci u predmetu broj: 110 K 00 4889/10 Kpp od 08. 09.2010.godine, a koji pritvor je trajao u periodu od 08.09.2010.godine do 07.10.2010.godine. Takođe, optuženima se u izrečenu kaznu zatvora uračunava i vrijeme provedeno u pritvoru po rješenju ovog suda o određivanju pritvora nakon izricanja presude, broj: S1 1 K 002735 11 Krl od 28.10.2011. godine, i to od dana donošenja predmetnog rješenja pa dok pritvor bude trajao.

IV. ODLUKA O TROŠKOVIMA

202. Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH optuženi Vranješ Ljubiša i Milić Mladen u cjelosti se oslobađaju dužnosti plaćanja troškova krivičnog postupka, budući da su oba optužena porodični da imaju maloljetnu djecu, optuženi Vranješ je nezaposlen, tako da bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženih kao i lica koja su dužna izdržavati.

V. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVIMA

203. Primjenom odredbi člana 198. stav 2 ZKP-a BiH, Sud je oštećene radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva uputio na parnični postupak, budući da podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje.

Zapisničar-pravni savjetnik:
Hota Čatović Sabina

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA
Staniša Gluhajić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom odjeljenju Odjela I Suda Bosne i Hercegovine u roku od 15 (petnaest) dana po prijemu pismenog otpravka ove presude.

*Žalba se u dovoljnom broju primjeraka predaje ovom Sudu.

VI. A N E K S

A. MATERIJALNI DOKAZI TUŽILAŠTVA

- T-1** CD-video snimak sa tonskim zapisom sačinjen prilikom pokazivanja lica mjesta od strane oštećenog Grgić Viktora
- T-2** Zapisnik o saslušanju zaštićenog svjedoka S-1 pred Okružnim Tužilaštvom Banja Luka, broj KTA-RZ-10/09, od 14.10.2011. godine- povjerljivi dokaz
- T-3** Naredba o ekshumaciji broj Kri-60/02, od 04.07.2002. godine
- T-4** Crtež lica mjesta, ekshumacija katoličko groblje sv. Anto, Vrbanjci, Kotor Varoš, od 08-10.07.2002. godine
- T-5** Fotodokumentacija, ekshumacija, katoličko groblje sv. Anto, od 08-10.07.2002. godine
- T-6** Fotodokumentacija pregled i identifikacija tijela, Kotor Varoš, GG Visoko, 02.08.2002. godine
- T-7** Zapisnik o ekshumaciji, Kantonalni sud u Zenici, broj Kri-60/02 od 20.07.2002. godine
- T-8** Službena zabilješka o pokazu lica mjesta CJB Banja Luka, Sektor kriminalističke policije, Odjeljenje za istrage ratnih zločina, broj 08-02/1-301/09 od 23.10.2009. godine
- T-9** Skica lica mjesta CJB Banja Luka, broj UV-1910/09 od 22.10.2009. godine
- T-10** Sudsko medicinska ekspertiza posmrtnih ostataka nađenih na lokalitetu općine Kotor Varoš (katoličko groblje Sveti Anto, katoličko groblje Postolje, Donji Hadrovci, Tomić, Plitska, Sokoline, srednje Brdo, Dabovci), sačinjen od strane stalnog sudskog vještaka Silajdžić Brkić dr Sabihe, specijaliste sudske medicine, Visoko, avgust 2002. godine
- T-11** Nalaz i mišljenje vještaka Karan Željka, od 28.08.2010. godine
- T-12** Zapisnik o saslušanju svjedoka Kajkut Danka pred Okružnim Tužilaštvom Banja Luka, broj KTA-RZ-40/09, do 16.11.2009. godine
- T-13** Odluka Predsjedništva RBiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti, Službeni list RBiH, od 09.04.1992. godine, Sarajevo.
- T-14** Odluka Predsjedništva RBiH o proglašenju ratnog stanja, Službeni List RBiH od 20.06.1992. godine
- T-15** Odluka Predsjedništva SRBiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti i mobilizaciji TO na cjelokupnoj teritoriji SRBiH. ("Službeni glasnik Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini br. 6/92") od 15.04.1992.godine
- T-16** Podaci CJB, Sektora kriminalističke policije Banja Luka, iz vojne evidencije broj 06-835-535/09 od 12.11.2009. godine za Milić Mladna i Vranješ Ljubišu.
- T-17** Izvod iz matične knjige umrlih za Grgić Zdravka
- T-18** Izvod iz matične knjige umrlih za Grgić Ivu.
- T-19** Rješenje Okružnog sud u Banja Luci broj 11 0 K 004889 10 KPP od 08.09.2009. godine o određivanju pritvora prema Milić Mladenu i Vranješ Ljubiši

- T-20** Izvod iz kaznene evidencije MUP-a RS, CJB Banja Luka, sektor kriminalističke policije, broj 08-02/6-234-3-132/09, za Vranješ Ljubišu. (kopija)
- T-21** Izvod iz kaznene evidencije MUP-a RS, CJB Banja Luka, sektor kriminalističke policije, broj 08-02/6-234-1419/09 za Milić Mladena.
- T-22** Naredba Okružnog tužilaštva u Banja Luci broj KT-RZ-5/10 od 24.08.2010. godine
- T-23** Medicinska dokumentacija za oštećenog Grgić Viktora, Područna služba u Rijeci, 10.03.2008. godine
- T-24** Rješenje Suda BiH od 07.10.2010. godine kojim se ukida pritvor prema osumnjičenima Vranješ Ljubiši i Milić Mladenu
- T-25** Zahtjev za odštetu i svjedočenje oštećene Grgić Milke s priložima - izvod iz MKR za Grgić Irenu i Igora, kao i izvod iz MKV
- T-26** Zapisnik o utvrđivanju identiteta, JP "Gradsko groblje" Visoko za Grgić Zdravka
- T-27** Zapisnik o utvrđivanju identiteta, JP "gradsko groblje" Visoko za Grgić Ivu
- T-28** Spisak ljudstva specijalnog odreda
- T-29** Spisak pripadnika specijalnog odreda milicije CSB Banja Luka – platni spisak za avgust 1992. godine
- T-30** Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Vranješ Ljubiše, broj KT-RZ-5/10, od 08.09.2010. godine
- T-31** Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milić Mladena, broj KT RZ-5/10, od 08.09.2010. godine

B. MATERIJALNI DOKAZI ODBRANE PRVOOPTUŽENOG

- O-I-1** Spisak nestalih pripadnika HVO-a sačinjen od strane Ministarstva odbrane Herceg Bosne, Uprave za skrb od 28.05.1994. godine
- O-I-2** Ispovijest Grgić Viktora data za Nezavisne novine od petka, 07.08.2009. godine